

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ
ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του στις 6 Ιουνίου 2025, με την εξής σύνθεση: Μιχαήλ Πικραμένος, Πρόεδρος, Σύμβουλοι, Πάρεδροι. Από τους ανωτέρω, οι Σύμβουλοι, καθώς και ο Πάρεδρος μετέχουν ως αναπληρωματικά μέλη, σύμφωνα με το άρθρο 26 παρ. 2 του ν. 3719/2008. Γραμματέας η

Για να δικάσει την από 27 Δεκεμβρίου 2024 αγωγή:

του ..., ο οποίος παρέστη με τη δικηγόρο ... (Α.Μ...), που τη διόρισε με πληρεξούσιο,

κατά του Υπουργού Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, ο οποίος παρέστη με τους:

Στη δίκη παρεμβαίνει υπέρ του ενάγοντος η Ανώτατη Διοίκηση Ενώσεων Δημοσίων Υπαλλήλων (Α.Δ.Ε.Δ.Υ.), που εδρεύει στην Αθήνα (Ψύλλα 2 και Φιλελλήνων), η οποία παρέστη με τη δικηγόρο ..., που τη διόρισε με πληρεξούσιο.

Η πιο πάνω αγωγή εισάγεται στην Ολομέλεια του Δικαστηρίου με την από 16 Ιανουαρίου 2025 πράξη της Επιτροπής του άρθρου 1 παρ. 1 του ν. 3900/2010 και την από 28 Μαρτίου 2025 πράξη του Προέδρου του Συμβουλίου της Επικρατείας, λόγω της σπουδαιότητάς της, σύμφωνα με τα άρθρα 8 παρ. 1, 14, 20Α, 21 παρ. 1 και 2 και 23 του π.δ. 18/1989 (όπως ισχύουν).

Με την αγωγή αυτή ο ενάγων επιδιώκει να αναγνωρισθεί η υποχρέωση του Ελληνικού Δημοσίου να του καταβάλει δυνάμει του άρ. 105 ΕισΝΑΚ ποσό ύψους 6.278 ευρώ, το οποίο αντιστοιχεί στην ζημία που υπέστη λόγω της αντίθετης, όπως ισχυρίζεται, προς το Σύνταγμα, τον Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ενώσεως και την Οδηγία 2022/2041/ΕΕ (L 275) παραλείψεως του κοινού νομοθέτη, να προβεί σε επαναφορά των επιδομάτων εορτών και αδείας στους υπαλλήλους του Δημοσίου στο ύψος που προβλεπόταν από το κατηργημένο άρθρο 9 του ν. 3205/2003 (Α' 203).

Η εκδίκαση άρχισε με την ανάγνωση της εκθέσεως του εισηγητή, Συμβούλου

Κατόπιν το δικαστήριο άκουσε την πληρεξουσία του ενάγοντος, η οποία ανέπτυξε και προφορικά τους προβαλλόμενους λόγους της αγωγής και ζήτησε να γίνει δεκτή η αγωγή, την πληρεξουσία της Α.Δ.Ε.Δ.Υ., που παρέστη υπέρ του ενάγοντος, η οποία ζήτησε να γίνει δεκτή η παρέμβαση και τους αντιπροσώπους του Υπουργού, οι οποίοι ζήτησαν την απόρριψή της.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση το δικαστήριο συνήλθε σε διάσκεψη σε αίθουσα του δικαστηρίου
κ α ι

Α φ ο ύ μ ε λ έ τ η σ ε τ α σ χ ε τ ι κ ά έ γ γ ρ α φ α

Σ κ έ φ θ η κ ε κ α τ ά τ ο ν Ν ό μ ο

1. Επειδή, λόγω κωλύματος των Συμβούλων, τακτικών μελών της συνθέσεως που εκδίκασε την υπόθεση, έλαβαν αντ' αυτών μέρος στην διάσκεψη ως τακτικά μέλη οι Σύμβουλοι,

αναπληρωματικά έως τότε μέλη της συνθέσεως [άρθρο 8 παρ. 1 του κωδ. π.δ/τος 18/1989 (Α' 8), όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 26 του ν. 3719/2008 (Α' 241)].

2. Επειδή, με την υπό κρίση αγωγή ο ενάγων, μόνιμος δημόσιος υπάλληλος, ζήτησε από το Διοικητικό Πρωτοδικείο Αθηνών ν' αναγνωρισθεί η υποχρέωση του Ελληνικού Δημοσίου να του καταβάλει δυνάμει του άρ. 105 ΕισΝΑΚ ποσό ύψους 6.278 ευρώ, το οποίο αντιστοιχεί στην ζημία που υπέστη λόγω της αντίθετης, όπως ισχυρίζεται, προς το Σύνταγμα, τον Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ενώσεως και την Οδηγία 2022/2041/ΕΕ (L 275) παραλείψεως του κοινού νομοθέτη, να προβεί σε επαναφορά των επιδομάτων εορτών και αδείας στους υπαλλήλους του Δημοσίου στο ύψος που προβλεπόταν από το κατηργημένο άρθρο 9 του ν. 3205/2003 (Α' 203)· τούτο δε για την περίοδο από 1.1.2023 έως 31.12.2024. Άλλως, το ποσό αυτό ζητείται με την αγωγή ευθέως, μέσω δηλ. της επεκτάσεως και στον ενάγοντα των σχετικών με τα επιδόματα αυτά ρυθμίσεων που περιέχονται στα άρθρα 136 και 213 του Κώδικα Ατομικού Εργατικού Δικαίου, λόγω της επιβαλλομένης, όπως ισχυρίζεται, από την Οδηγία 2022/2041/ΕΕ ίσης μεταχειρίσεως των εργαζομένων του ιδιωτικού και δημοσίου τομέα αναφορικά με την διασφάλιση επαρκούς κατωτάτου μισθού ο οποίος να εγγυάται την αξιοπρεπή διαβίωσή τους.

3. Επειδή, ο ν. 3900/2010 (Α' 213) όρισε στο άρθρο 1 παρ. 1 αυτού, όπως τούτο αντικαταστάθηκε με το άρθρο 26 του ν. 5119/2024 (Α' 103 της 5.7.2024), τ' ακόλουθα: «Οποιοδήποτε ένδικο βοήθημα ή μέσο ενώπιον οποιουδήποτε τακτικού διοικητικού δικαστηρίου μπορεί να εισαχθεί στο Συμβούλιο της Επικρατείας με πράξη τριμελούς επιτροπής, η οποία αποτελείται από τον Πρόεδρό του, τον αρχαιότερο Αντιπρόεδρο και τον Πρόεδρο του αρμόδιου καθ' ύλην Τμήματος, ύστερα από αίτημα ενός εκ των διαδίκων ή του Γενικού Επιτρόπου των διοικητικών δικαστηρίων, όταν με αυτό τίθεται ζήτημα γενικότερου ενδιαφέροντος που έχει συνέπειες σε ευρύτερο κύκλο προσώπων [...]. Η πράξη της Επιτροπής δημοσιεύεται σε δύο (2) ημερήσιες εφημερίδες των Αθηνών, αναρτάται στον ιστότοπο του Συμβουλίου της Επικρατείας και κοινοποιείται ηλεκτρονικά στη Γενική Επιτροπεία της Επικρατείας των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων. Η Γενική Επιτροπεία των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων γνωστοποιεί την πράξη αυτή σε όλα τα διοικητικά δικαστήρια και αναρτά στον ιστότοπό της τη σχετική γνωστοποίηση. Μετά από την επίλυση του ζητήματος, το Συμβούλιο της Επικρατείας μπορεί να παραπέμψει το ένδικο μέσο ή βοήθημα στο αρμόδιο τακτικό διοικητικό δικαστήριο. 2. [...] 3. [...] Κάθε διάδικος σε εκκρεμή δίκη, στην οποία τίθεται το ίδιο ως άνω ζήτημα, μπορεί να καταθέτει υπόμνημα, αναπτύσσοντας τους ισχυρισμούς του σχετικά με το ζήτημα αυτό. Το υπόμνημα κατατίθεται στη Γραμματεία του Δικαστηρίου, ενώπιον του οποίου εκκρεμεί το ένδικο βοήθημα ή μέσο, δεκαπέντε (15) πλήρεις ημέρες πριν από την ορισθείσα δικάσιμο και διαβιβάζεται στο Συμβούλιο της Επικρατείας υπηρεσιακώς. 4. Η απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας που εκδίδεται επί της δίκης κατά τις παρ. 1 και 2 δεσμεύει τους διαδίκους της οικείας δίκης (πilotικής ή κατόπιν προδικαστικού ερωτήματος). 5. [...]».

4. Επειδή, η κρινομένη αγωγή ασκήθηκε ενώπιον του Μονομελούς Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών, είχε δε εκεί παρέμβει προσθέτως υπέρ του ενάγοντος η τριτοβάθμια συνδικαλιστική οργάνωση υπό την επωνυμία «Ανωτάτη Διοικήσεις Ενώσεων Δημοσίων Υπαλλήλων» (ΑΔΕΔΥ). Η αγωγή εισήχθη στο Συμβούλιο της Επικρατείας κατόπιν αιτήσεως της παρεμβαίνουσας ΑΔΕΔΥ, η οποία έγινε δεκτή με την υπ' αρ. 2/16.1.2025 πράξη της κατ' άρθρο 1 παρ. 1 ν. 3900/2010 Τριμελούς Επιτροπής. Τούτο δε, προκειμένου να κριθεί το γενικότερου ενδιαφέροντος ζήτημα που έχει εκτεθεί σε προηγουμένη σκέψη και συναφώς, αν δώδεκα έτη μετά την ψήφισή της δικαιολογείται η διατήρηση της διατάξεως της περιπτώσεως (1) της υποπαραγράφου Γ1 της παραγράφου του άρθρου μόνου ν. 4093/2012 (Α' 222), με την οποίαν καταργήθηκαν ολοσχερώς για όλους τους μισθωτούς του δημόσιου τομέα τα επιδόματα εορτών και αδειάς. Τα ζητήματα αυτά κρίθηκε ότι έχουν συνέπειες σε ευρύτερο κύκλο προσώπων. Η πράξη της Επιτροπής δημοσιεύθηκε σε δύο ημερήσιες εφημερίδες των Αθηνών («ΤΑ ΝΕΑ» και «ΕΣΤΙΑ», στα φύλλα τους της 20.1.2025) και περαιτέρω με την από 20.3.2025 πράξη του Προέδρου του Συμβουλίου της Επικρατείας η υπόθεση εισήχθη ενώπιον της Ολομελείας του Δικαστηρίου λόγω της σπουδαιότητάς της σύμφωνα με τα άρθρα 14 παρ. 2 περ. (α) και (γ), 20Α και 21 του κωδ. π.δ/τος 18/1989.

5. Επειδή, σύμφωνα με τα προεκτεθέντα δύο τελευταία εδάφια της παρ. 3 του άρ. 1 ν. 3900/2010 έχουν διαβιβασθεί υπηρεσιακώς προς το Συμβούλιο της Επικρατείας υπομνήματα: α) της δευτεροβάθμιας συνδικαλιστικής οργάνωσης με την επωνυμία «Πανελλήνια Ομοσπονδία Ενώσεων Προσωπικού Λιμενικού Σώματος» [ΠΟΕΠΛΣ], η οποία κατέθεσε υπόμνημα ενώπιον του Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών, δεδομένου ότι επί της εκκρεμούς εκεί (αρ. κατ. ΑΓ2736/16.5.2025) αγωγής του Παναγιώτη Τσιάνου η ΠΟΕΠΛΣ έχει ασκήσει ομοίως παρέμβαση υπέρ του ενάγοντος και έχει καταστεί διάδικος, β) της Χρυσάνθης Τσαγκάρη (και λοιπών) και γ) της Θεώνης Ανδριοπούλου, οι οποίες έχουν ομοίως ασκήσει κατά του Δημοσίου αγωγές, κατατεθείσες το έτος 2025 ενώπιον του Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών. Σε όλες αυτές τις αγωγές τίθενται τ' ανωτέρω ζητήματα.

6. Επειδή, η ΠΟΕΠΛΣ με το υπόμνημά της ζητεί, το δεδicasμένο το οποίο θα απορρεύσει από την απόφαση που θα εκδοθεί από το Συμβούλιο της Επικρατείας επί της κρινομένης αγωγής, να δεσμεύσει και το Διοικητικό Πρωτοδικείο Αθηνών στην δίκη που άνοιξε εκεί με την προαναφερθείσα αγωγή του Π.Τ. και στην οποίαν η Ομοσπονδία έχει ασκήσει πρόσθετη παρέμβαση. Ωστόσο, το αίτημα αυτό είναι απορριπτέο, διότι η απόφαση του Δικαστηρίου επί της «πρότυπης» δίκης σύμφωνα με το σαφές γράμμα του άρθρου 1 ν. 3900/2010 (ιδίως της παραγράφου 4), αλλά και την όλη τελεολογία των ρυθμίσεών του δεσμεύει μόνο τους διαδίκους της συγκεκριμένης, «πρότυπης» δίκης και όχι τους διαδίκους σε εκκρεμείς δίκες ενώπιον των διοικητικών δικαστηρίων, στις οποίες τίθεται το ίδιο νομικό ζήτημα (βλ. ΣτΕ 808/2025 επταμ.).

7. Επειδή, όπως έγινε δεκτό με την απόφαση της Ολομέλειας του Δικαστηρίου 1307/2019 με την εμφάνιση της οξύτατης δημοσιονομικής κρίσης στις αρχές του έτους 2010, ο νομοθέτης, εκτιμώντας ότι υφίστατο άμεσος κίνδυνος κατάρρευσης της οικονομίας και χρεοκοπίας της Χώρας

και ότι ο μόνος τρόπος για να αντιμετωπισθεί η κατάσταση ήταν η προσφυγή στη χρηματοδοτική υποστήριξη από τα κράτη της Ευρωζώνης και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, έλαβε, έναντι της υποστήριξης αυτής, κυριαρχικώς, σειρά μέτρων περιστολής των δημόσιων δαπανών, μεταξύ των οποίων και η διενέργεια περικοπών και μειώσεων των αποδοχών των υπαλλήλων του Δημοσίου. Οι περικοπές και οι μειώσεις αυτές ξεκίνησαν με την αναδρομική μείωση των αποδοχών κατά 12% και των επιδομάτων εορτών και αδείας κατά 30% και τον ορισμό νέου ορίου στις συνολικές αποδοχές των εργαζομένων στον δημόσιο τομέα (άρθρα 1 παράγραφοι 2 και 9, 2 παρ. 1 και 20 παρ. 1 του ν. 3833/2010). Συνεχίσθηκαν σε σύντομο χρονικό διάστημα με την περαιτέρω μείωση των αποδοχών κατά 8%, καθώς και με την αποσύνδεση του ύψους των επιδομάτων εορτών και αδείας από τον βασικό μισθό, την πρόβλεψη για καθένα από τα επιδόματα αυτά ενός πάγιου και εκ των προτέρων καθορισμένου ποσού και τη θέσπιση μέγιστου ορίου συνολικών αποδοχών για την επιτρεπτή καταβολή των εν λόγω επιδομάτων (άρθρο τρίτο παράγραφοι 1 και 6 του ν. 3845/2010), την εν συνεχεία αναστολή των διατάξεων περί μισθολογικής εξέλιξης των υπαλλήλων (άρθρο 38 παρ. 5 του ν. 3986/2011), την αναδρομική μείωση κατά το ήμισυ, του κινήτρου απόδοσης (άρθρο 55 παρ. 23 περίπτ. α' του ν. 4002/2011), καθώς και την καθιέρωση νέου ενιαίου μισθολογίου - βαθμολογίου (ν. 4024/2011) με συνέπεια την περαιτέρω περικοπή των αποδοχών. Τα ανωτέρω εντάσσονται στις δέσμες μέτρων που είχαν ως βάση τις προβλέψεις του πρώτου «Μνημονίου Συνεννόησης» και του πρώτου «Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής» (ετών 2012-2015) και απέβλεπαν στην άμεση μείωση των κρατικών δαπανών για την εξεύρεση πόρων προς αντιμετώπιση της έκτακτης ανάγκης στην οποία βρέθηκε η Χώρα. Για τους λόγους δε αυτούς, ειδικώς τα θεσπισθέντα με τους ν. 3833/2010, 3845/2010 και 4024/2011 μισθολογικά μέτρα (περικοπές αποδοχών και επιδομάτων) δεν παρίσταντο, καταρχήν, απρόσφορα, και μάλιστα προδήλως, ούτε μη αναγκαία, για την επίτευξη των επιδιωκόμενων με αυτά ως άνω σκοπών (ΣτΕ Ολομ. 668/2012, σκ. 35, 1283/2012, σκ. 31, 3177/2014, βλ. και Ολομ. 3404-3406/2014, 3372, 3373/2015). Στην συνέχεια και προς εφαρμογή του εγκριθέντος με τον ν. 4046/2012 δεύτερου Μνημονίου Συνεννόησης, δημοσιεύθηκε ο ν. 4093/2012, με τις διατάξεις του οποίου ο νομοθέτης, αφού διαπίστωσε ότι η οικονομική ύφεση συνεχίζεται και ότι η Χώρα εξακολουθεί να έχει συνεχή προβλήματα με τη φορολογική «συμμόρφωση», την είσπραξη ληξιπρόθεσμων οφειλών προς το Κράτος και την προώθηση των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων, αποφάσισε να λάβει και πάλι, μεταξύ άλλων, ως άμεσο μέτρο για την αντιμετώπιση της παρατεταμένης οικονομικής και δημοσιονομικής κρίσης, την περαιτέρω μείωση των αποδοχών των μισθοδοτούμενων από το Δημόσιο, στο πλαίσιο δε αυτό, με την διάταξη της περίπτωσης 1 της υποπαραγράφου Γ.1 της παραγράφου Γ του άρθρου πρώτου του εν λόγω ν. 4093/2012 καταργήθηκαν πλήρως, από 1.1.2013, τα επιδόματα εορτών και αδείας για όλους τους λειτουργούς και υπαλλήλους που αμείβονται από το δημόσιο ταμείο.

8. Επειδή, η ολοσχερής κατάργηση των επιμάχων επιδομάτων κρίθηκε [βλ. ΟΛΣτΕ 1307/2019 κ. επ., αλλά και ΟΛΣτΕ 798/2021 (αναφορικά με το διάστημα 2015-2018), καθώς και ΑΠ 1820/2020,

899/2021, 2012/2022, 7, 1483/2023 κ.ά.], ότι δικαιολογείται επαρκώς από σκοπούς δημοσίου συμφέροντος, αποτελώντας μέρος ενός ευρύτερου, ολοκληρωμένου προγράμματος δημοσιονομικής στρατηγικής, του «Μεσοπροθέσμου Σχεδίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2013-2016». Κρίθηκε κατόπιν τούτου ότι το μέτρο δεν αντίκειται σε καμία υπερτέρας τυπικής ισχύος διάταξη, δεδομένου ότι τα επιδόματα αυτά δεν συνιστούν απόλυτα προνόμια, το δε μέτρο της καταργήσεώς τους, το οποίο συντείνει στην αποφυγή της δημοσιονομικής καταρρέουσας της Χώρας και στην διασφάλιση της δημοσιονομικής πειθαρχίας της Ελλάδας ως Κράτους - Μέλους της Ε.Ε., που έχει ως νόμισμα το ευρώ, δεν στερείται -και μάλιστα προδήλως- εύλογης βάσεως. Κρίθηκε επίσης ότι **η επερχόμενη με την κατάργηση αυτών των επιδομάτων μείωση των συνολικών αποδοχών των υπαλλήλων δεν θέτει σε διακινδύνευση την αξιοπρεπή διαβίωσή τους.**

9. Επειδή, όπως έχει κριθεί για την έννοια των άρθρων 4 παρ. 5, 25 (παρ. 1 και 4), 79 παρ. 1 και 106 παρ. 1 του Συντάγματος, ο νομοθέτης, εκτιμώντας τις εκάστοτε επικρατούσες οικονομικοκοινωνικές συνθήκες και λαμβάνοντας υπ' όψιν την δημοσιονομική κατάσταση της Χώρας, δύναται κατ' αρχήν να προβαίνει σε αναμόρφωση του μισθολογίου των δημοσίων λειτουργών και υπαλλήλων, εισάγοντας νέες ρυθμίσεις, η συνταγματικότητα των οποίων υπόκειται σε έλεγχο ορίων εκ μέρους του δικαστή (ΟλΣτΕ 2320/2025, 1527/2023, 798/2021, 1307/2019, πρβλ. ΟλΣτΕ 481/2018 και ΟλΣτΕ 4741, 3404, 3406, 3177, 2192-2196/2014, 668/2012, καθώς και ΣτΕ 1031/2015, 1372-1373/2012, 2672/2009 κ.ά.). Η αντίληψη, μάλιστα, αυτή περί των περιθωρίων εκτιμήσεως, των οποίων απολαύει ο εθνικός νομοθέτης σε ζητήματα δημοσιονομικής πολιτικής, υιοθετείται και από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (Ε.Δ.Δ.Α.), το οποίο παγίως δέχεται ότι στο προστατευτικό πεδίο του άρθρου 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της Ε.Σ.Δ.Α. εμπίπτουν μεν οι δεδουλευμένες αποδοχές του δημοσιοϋπαλληλικού δικαίου και η προσδοκία για την μελλοντική καταβολή τους, εφ' όσον υφίσταται επαρκής νομική βάση στο εθνικό δίκαιο για την ικανοποίηση των σχετικών αξιώσεων, με τις διατάξεις, όμως, αυτές δεν κατοχυρώνεται δικαίωμα σε διαρκή απόληψη αποδοχών και συντάξεων συγκεκριμένου ύψους (ΕΔΔΑ, απόφαση της 19.4.2007, Eskelinen κατά Φινλανδίας, απόφαση της 20.3.2012, Panfile κατά Ρουμανίας, ΣτΕ Ολομέλεια 2192-6, 3177, 3404, 3406/2014, πρβλ. και ΣτΕ 3616, 3502, 3151/2008), εκτός εάν συντρέχει περίπτωση διακινδυνεύσεως της αξιοπρεπούς διαβιώσεως του προσφεύγοντος (ΣτΕ 668, 1283/2012 Ολομ.). Επί πλέον όρια στην εξουσία του νομοθέτη να επαναπροσδιορίζει αποδοχές δημοσίων λειτουργών, με την κατάρτιση νέων μισθολογίων των δημοσίων λειτουργών και υπαλλήλων, πηγάζουν και από τυχόν ειδικές διατάξεις του Συντάγματος, που αφορούν συγκεκριμένες κατηγορίες αυτών (βλ. ΟλΣτΕ 1527/2023, ΟλΣτΕ 431, 479-81/2018, ΟλΣτΕ 4741/2014 - βλ. και απόφαση 88/2013 του Ειδικού Δικαστηρίου του άρθρου 88 παρ. 2 του Συντάγματος· βλ., όμως, και την 41/2025 απόφαση του ίδιου Ειδικού Δικαστηρίου, με την οποία κρίθηκε ότι η διατήρηση της καταργήσεως των επιδομάτων εορτών - αδείας και για τους δικαστικούς λειτουργούς κατά το διάστημα από 1.1.2021 έως 31.10.2023 καμία συνταγματική διάταξη δεν παραβιάζει).

10. Επειδή, εξ άλλου, μόνη η θέσπιση ενός νομοθετικού μέτρου υπό συνθήκες κρίσεως δεν καθιστά άνευ ετέρου αντισυνταγματική την διατήρησή του, όταν οι συνθήκες βελτιωθούν, υπό την προϋπόθεση ότι το μέτρο καθ' αυτό δεν παραβιάζει συνταγματικές ή άλλες υπερκείμενες του νόμου διατάξεις και αρχές· δεν απαιτείται δε κατ' αρχήν εξ αυτού και μόνου του λόγου να δικαιολογείται η ανάγκη διατηρήσεως του μέτρου, πλην αν τούτο πλήρσει θεμελιώδη δικαιώματα ή συνταγματικά αγαθά, οπότε εν όψει της φύσεως και της βαρύτητάς του η δικαιολόγηση καθίσταται αναγκαία, ώστε να δύναται να ελεγχθεί η μη παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας, της ισότητας και των λοιπών συνταγματικών και υπερκείμενων του νόμου κανόνων και αρχών (ΟλΣτΕ 904, 905/2024).

11. Επειδή, εν προκειμένω ο ενάγων εκθέτει ότι είναι μόνιμος δημόσιος υπάλληλος του Υπουργείου Παιδείας και ειδικότερα εκπαιδευτικός κατηγορίας και κλάδου ΠΕ 70, από το 2010, με οργανική θέση στο 1ο Δημοτικό Σχολείο Με την ένδικη αγωγή ζητεί ν' αναγνωρισθεί η υποχρέωση του Ελληνικού Δημοσίου να του καταβάλει το συνολικό ποσό των έξι χιλιάδων διακοσίων εβδομήντα οκτώ (6.278) ευρώ, το οποίο αντιστοιχεί στα επιδόματα εορτών και αδείας ετών 2023 και 2024. Κατά μεν την κύρια βάση της αγωγής το ποσό αυτό ζητείται δυνάμει του άρ. 105 ΕισΝΑΚ ως αποζημίωση. Η προϋπόθεση του παρανόμου, όπως ισχυρίζεται ο ενάγων, συνίσταται στην παράλειψη του κοινού νομοθέτη να προβεί σε επαναφορά των επιδομάτων εορτών και αδείας στους υπαλλήλους του Δημοσίου στο ύψος που προβλεπόταν από το άρθρο 9 του ν. 3205/2003, παράλειψη η οποία είναι αντίθετη προς το Σύνταγμα (άρθρα 2 παρ. 1, 4 παρ. 1 και 5, 25, 103), την Οδηγία 2022/2041/ΕΕ (L 275), αλλά και προς τον Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ενώσεως (άρ. 31). Η καταλογιστή στα όργανα του Κράτους συμπεριφορά εντοπίζεται χρονικώς από τον ενάγοντα ως συντρέξασα από 1.1.2023 έως και 31.12.2024. Επικουρικά, το ποσό των 6.278 ευρώ ζητείται για το ίδιο χρονικό διάστημα με άσκηση ευθείας αγωγής, μέσω δηλ. της επεκτάσεως και στον ενάγοντα δημόσιο υπάλληλο των σχετικών με τα επιδόματα αυτά ρυθμίσεων οι οποίες περιέχονται στα άρθρα 136 και 213 του Κώδικα Ατομικού Εργατικού Δικαίου, λόγω της επιβαλλομένης, όπως ισχυρίζεται, από την Οδηγία 2022/2041/ΕΕ ίσης μεταχειρίσεως των εργαζομένων του ιδιωτικού και δημοσίου τομέα αναφορικά με την διασφάλιση επαρκούς κατωτάτου μισθού, εγγυώμενου την αξιοπρεπή διαβίωσή τους. Ειδικότερα, ο ενάγων ζητεί να του καταβληθούν από το Δημόσιο νομιμοτόκως από την επίδοση της αγωγής και έως την εξόφληση: α) για μεν το έτος 2023 ποσό ύψους 3.010 ευρώ (1.505 € x 2), το οποίο αναλύεται σε επίδομα Χριστουγέννων, ποσού ίσου με τον βασικό μηνιαίο μισθό του, ήτοι 1.505 ευρώ, σε επίδομα Πάσχα, ποσού ίσου με το ήμισυ του βασικού μηνιαίου μισθού του, ήτοι 752,50 ευρώ, καθώς και σε επίδομα αδείας, ποσού ίσου με το ήμισυ του βασικού μισθού, ήτοι ύψους, επίσης 752,50 ευρώ, β) για δε το έτος 2024 ποσό ύψους 3.268 ευρώ (1.634 € x 2), το οποίο αναλύεται σε επίδομα Χριστουγέννων, ποσού ίσου με τον βασικό μηνιαίο μισθό του, ήτοι 1.634 ευρώ, σε επίδομα Πάσχα, ποσού ίσου με το ήμισυ του βασικού μηνιαίου μισθού του, ήτοι ύψους 817 ευρώ, καθώς και σε επίδομα αδείας, ποσού ίσου με το ήμισυ του βασικού μισθού, ήτοι ύψους, επίσης

817 ευρώ. Τα στοιχεία αυτά της πραγματικής βάσεως της αγωγής (κατάσταση ενάγοντος, υπολογισμοί διαστημάτων και ποσών) δεν αμφισβητούνται από το Δημόσιο.

12. Επειδή, τα -ανάλογα προς τα ήδη επίμαχα- επιδόματα (εορτών και αδείας), που χορηγούνταν στους εργαζομένους του ιδιωτικού τομέα, όπως προβλεπόταν υπό το καθεστώς που ίσχυε τότε, εξακολούθησαν να καταβάλλονται σε αυτούς και κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσεως. Ήδη, ο «Κώδικας Ατομικού Εργατικού Δικαίου» (κωδικοποιητικό π.δ. 80/2022, Α' 222), στον οποίο περιλαμβάνονται -μεταξύ άλλων- ρυθμίσεις για την σύμβαση εργασίας, τα χρονικά όριά της και τον μισθό των εργαζομένων στον ιδιωτικό τομέα, ορίζει σχετικά στο άρθρο 135 αυτού («Επιδόματα Χριστουγέννων και Πάσχα») τα εξής: «1. Οι έκτακτες οικονομικές ενισχύσεις του α.ν. 1777/1951 «Περί συμπληρώσεως των διατάξεων του α.ν. 28/1944 και του άρθρου μόνου του α.ν. 866/1946» (Α' 118), που κυρώθηκε με τον α.ν. 1901/1951 «Περί κυρώσεως του α.ν. 1777/1951, περί συμπληρώσεως των διατάξεων του α.ν. 28/1944 και του άρθρου μόνου του α.ν. 866/1946» (Α' 213), καταβάλλονται στο ακέραιο στους εργαζομένους ως επιδόματα εορτών Χριστουγέννων και Πάσχα, εφόσον η εργασιακή τους σχέση διήρκεσε καθ' όλη τη χρονική περίοδο, για μεν το επίδομα εορτών Πάσχα από την 1η Ιανουαρίου μέχρι την 30η Απριλίου, για δε το επίδομα εορτών Χριστουγέννων από την 1η Μαΐου μέχρι την 31η Δεκεμβρίου κάθε έτους. Στην περίπτωση που η εργασιακή σχέση του εργαζομένου δεν διήρκεσε καθ' όλο το ανωτέρω χρονικό διάστημα, καταβάλλεται τμήμα του επιδόματος ανάλογο με τη διάρκεια της εργασιακής του σχέσης εντός του χρονικού αυτού διαστήματος. 2. [...]», στο δε άρθρο 136 («Δικαιούχοι επιδομάτων εορτών») ορίζεται συναφώς ότι «1. Όλοι οι εργαζόμενοι που αμείβονται με μισθό ή με ημερομίσθιο, δικαιούνται από τους πάσης φύσεως εργοδότες τους: α) Επίδομα εορτών Χριστουγέννων, ίσο με ένα μηνιαίο μισθό για τους αμειβόμενους με μισθό και με 25 ημερομίσθια για τους αμειβόμενους με ημερομίσθιο και β) Επίδομα εορτών Πάσχα, ίσο με μισό μηνιαίο μισθό για τους αμειβόμενους με μισθό και με 15 ημερομίσθια για τους αμειβόμενους με ημερομίσθιο. 2. [...]». Σε ό,τι εξ άλλου αφορά, το επίδομα αδείας, το ομότιτλο άρθρο 213 του Κώδικα ορίζει ότι: «Οι εργαζόμενοι που απασχολούνται με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου σε οποιονδήποτε εργοδότη δικαιούνται κάθε έτος επίδομα αδείας ίσο με το σύνολο των αποδοχών των ημερών άδειας ανάπαυσης με αποδοχές, που καθορίζονται από τα άρθρα 212 - 213 ή από άλλες διατάξεις και τις οποίες δικαιούται κάθε εργαζόμενος, με τον περιορισμό ότι το επίδομα αυτό δεν μπορεί να υπερβαίνει τις αποδοχές ενός 15ημέρου για τους αμειβόμενους με μηνιαίο μισθό και 13 εργάσιμων ημερών για τους αμειβόμενους με ημερομίσθιο ή κατά μονάδα εργασίας ή με ποσοστά ή με άλλο τρόπο. Το ως άνω επίδομα καταβάλλεται μαζί με τις αποδοχές της άδειας ανάπαυσης του εργαζομένου. Σε περίπτωση καταγγελίας της σύμβασης εργασίας, δικαιούται μέρος του ως άνω επιδόματος, ανάλογο με τη διάρκεια της εργασιακής σχέσης [...]».

13. Επειδή, ο Κώδικας Ατομικού Εργατικού Δικαίου, περαιτέρω, στο άρθρο 134 αυτού («Διατάξεις για τον κατώτατο μισθό»), όπως ισχύει υπό την εφαρμοστέα κατά χρόνον μορφή του [πριν δηλ. από τις τροποποιήσεις που επέφερε ο ν. 5163/2024 (Α' 199)], ορίζει τα εξής: «1. α) Έπειτα

από διαβούλευση, που διεξάγεται σύμφωνα με τα οριζόμενα στο παρόν άρθρο, ορίζεται ο νομοθετημένος κατώτατος μισθός και το νομοθετημένο κατώτατο ημερομίσθιο, για πλήρη απασχόληση, για τους υπαλλήλους και εργατοτεχνίτες όλης της χώρας, των οποίων η αμοιβή δεν ρυθμίζεται από συλλογική σύμβαση εργασίας και ως τέτοιος νοείται μία μοναδική αξία (ποσό) αναφοράς. β) [...] 2. Το ύψος του νομοθετημένου κατώτατου μισθού και νομοθετημένου ημερομισθίου θα πρέπει να καθορίζεται λαμβάνοντας υπόψη την κατάσταση της ελληνικής οικονομίας και τις προοπτικές της για ανάπτυξη από την άποψη της παραγωγικότητας, των τιμών, και της ανταγωνιστικότητας, της απασχόλησης, του ποσοστού της ανεργίας, των εισοδημάτων και μισθών.». Στις επόμενες παραγράφους του αυτού άρθρου 134 του Κώδικα, το οποίο αποδίδει την ρύθμιση του άρθρου 103 ν. 4172/2013 (Α' 167), ως ίσχυε, καταστρώνεται η διαδικασία διαβουλεύσεως με τους κοινωνικούς εταίρους, η οποία κατακλείεται με (μονομερή έως και για το έτος 2024) απόφαση του Υπουργού Εργασίας, καθορίζουσα τον κατώτατο μισθό για τους υπαλλήλους και το κατώτατο ημερομίσθιο για τους εργατοτεχνίτες και εκδιδόμενη μετά από σύμφωνη γνώμη του Υπουργικού Συμβουλίου. Για το κρίσιμο διάστημα από 1.1.2023 έως 31.12.2024, με βάση αλληλοδιαδόχως ισχύσασες υπουργικές αποφάσεις (δημοσιευμένες στα ΦΕΚ 2022 Β' 2030, ΦΕΚ 2023 Β' 2003, ΦΕΚ 2024 Β' 1974), ο κατώτατος μηνιαίος μισθός για υπαλλήλους είχε ορισθεί αντιστοίχως στα 713, 780 και εν τέλει στα 830 ευρώ (βλ. κατωτέρω, για την μετά το κρίσιμο διάστημα, από το έτος 2025 κ. εξής, διαδικασία και τα κριτήρια καθορισμού του κατωτάτου μισθού, ενιαίως πλέον για τους εργαζομένους του ιδιωτικού τομέα και τους δημοσίους υπαλλήλους).

14. Επειδή, τέλος, σε ό,τι αφορά γενικώς τους μισθούς των εργαζομένων στον ιδιωτικό τομέα και την διάρθρωσή τους, ο ν. 5053/2023 (Α' 158 της 26.9.2023) στο άρθρο 33 αυτού («Αμοιβή του χρόνου προϋπηρεσίας στον ιδιωτικό τομέα και αναπροσαρμογή των αποδοχών των εργαζομένων - Κατάργηση του άρθρου 4 της υπ' αρ. 6/28.2.2012 Πράξης Υπουργικού Συμβουλίου») όρισε τα εξής: «1. Από την 1η.1.2024 αίρεται η αναστολή της ισχύος διατάξεων νόμων, κανονιστικών πράξεων, συλλογικών συμβάσεων ή διαιτητικών αποφάσεων, οι οποίες προβλέπουν αυξήσεις μισθών ή ημερομισθίων, συμπεριλαμβανομένων και εκείνων περί υπηρεσιακών ωριμάνσεων, με μόνη προϋπόθεση την πάροδο συγκεκριμένου χρόνου εργασίας, όπως το επίδομα πολυετίας, το επίδομα χρόνου εργασίας, το επίδομα τριετίας και το επίδομα πενταετίας, η οποία επιβλήθηκε με το άρθρο 4 της υπ' αρ. 6/28.2.2012 Πράξης Υπουργικού Συμβουλίου (Α' 38), η οποία εκδόθηκε κατ' εξουσιοδότηση της παρ. 6 του άρθρου 1 του ν. 4046/2012 (Α' 28). 2. Για την εφαρμογή των διατάξεων της παρ. 1, των οποίων η αναστολή αίρεται, ισχύουν τα εξής: α) Η προϋπηρεσία κάθε εργαζομένου, που είχε προσληφθεί πριν από τη 14η.2.2012, όπως η προϋπηρεσία αυτή είχε διαμορφωθεί τη 14η.2.2012 οπότε και ανεστάλη η συμπλήρωσή της, συνεχίζει να συμπληρώνεται μετά από την 1η.1.2024. β) Η προϋπηρεσία κάθε εργαζομένου, που προσλήφθηκε μετά από τη 14η.2.2012, ξεκινά να συμπληρώνεται μετά από την 1η.1.2024. 3. Ειδικώς για την προσαύξηση λόγω προϋπηρεσίας σε όσους εργαζόμενους αμείβονται με τον κατώτατο νομοθετημένο μισθό ή

ημερομίσθιο, ως χρόνος προϋπηρεσίας αναγνωρίζεται ο χρόνος εξαρτημένης σύμβασης ή σχέσης εργασίας, που έχει διανυθεί σε οποιονδήποτε εργοδότη και σε οποιαδήποτε ειδικότητα πριν από τη 14η.2.2012 και μετά από την 1η.1.2024. Η κατά τα ανωτέρω προσαύξηση λόγω προϋπηρεσίας καθορίζεται ως εξής: α) Για τους υπαλλήλους με εξαρτημένη σχέση εργασίας, σε ποσοστό δέκα τοις εκατό (10%) για κάθε τριετία προϋπηρεσίας και έως τρεις (3) τριετίες και συνολικά σε ποσοστό τριάντα τοις εκατό (30%) για προϋπηρεσία εννέα (9) ετών και άνω. β) Για τους εργατοτεχνίτες, με εξαρτημένη σχέση εργασίας σε ποσοστό πέντε τοις εκατό (5%) για κάθε τριετία προϋπηρεσίας και έως έξι (6) τριετίες και συνολικά τριάντα τοις εκατό (30%) για προϋπηρεσία δεκαοκτώ (18) ετών και άνω. 4. Αν οι καταβαλλόμενες τακτικές αποδοχές είναι υπέρτερες των νόμιμων αποδοχών, οι αυξήσεις, οι προσαυξήσεις και τα ποσά εν γένει που προκύπτουν από την εφαρμογή των παρ. 1 έως 3, συμψηφίζονται με τη διαφορά που προκύπτει μεταξύ καταβαλλόμενων και νόμιμων αποδοχών, με την καταβολή της οποίας εξοφλούνται ολοσχερώς ή μερικώς. 5. Για το χρονικό διάστημα από τη 14η.2.2012 έως και την 31η.12.2023 καμία αξίωση δεν γεννάται, ούτε οφείλονται αυξήσεις μισθών ή ημερομισθίων, συμπεριλαμβανομένων και εκείνων περί υπηρεσιακών ωριμάνσεων, με μόνη προϋπόθεση την πάροδο συγκεκριμένου χρόνου εργασίας, όπως αναφέρονται στις παρ. 1, 2 και 3, ούτε επιτρέπεται να υπολογιστεί προϋπηρεσία που έχει διανυθεί από τη 14η.2.2012 έως και την 31η.12.2023. 6. Από την 1η.1.2027, αν το ποσοστό της ανεργίας υπερβεί το δέκα τοις εκατό (10%), και μέχρι να διαμορφωθεί σε ποσοστό κάτω του δέκα τοις εκατό (10%), αναστέλλεται αυτοδικαίως η ισχύς των διατάξεων που αναφέρονται στην παρ. 1. Για την εφαρμογή του πρώτου εδαφίου λαμβάνεται υπόψη ο μέσος όρος του εθνικού ποσοστού ανεργίας των τελευταίων τεσσάρων τριμήνων, όπως αυτός αποτυπώνεται στην Έρευνα Εργατικού Δυναμικού της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής. 7. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών και Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης δύναται να εξειδικεύεται η διαδικασία αυτοδίκαιης αναστολής ισχύος, την οποία προβλέπει το παρόν. Με Πράξη του Υπουργικού Συμβουλίου, μετά από ειδικά αιτιολογημένη εισήγηση του Υπουργού Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης και μετά από γνώμη των κοινωνικών εταίρων της παρ. 3 του άρθρου 134 του Κώδικα Ατομικού Εργατικού Δικαίου (π.δ. 80/2022, Α' 222), δύναται να αποφασίζονται οι όροι και προϋποθέσεις αναστολής της ισχύος του παρόντος και πέραν των περιπτώσεων εφαρμογής της παρ. 6, για τη διασφάλιση της σταθερότητας της εθνικής οικονομίας, λαμβανομένης υπόψη ιδίως της εξέλιξης της ανεργίας και του πληθωρισμού. 8. [...]».

15. Επειδή, εξ άλλου, σε ό,τι αφορά τους δημοσίους υπαλλήλους, τα μὲν επιδόματα εορτών είχαν εισαχθεί λίγο πριν από τον Υπαλληλικό Κώδικα του 1951, ενώ με το άρ. 74 παρ. 2 του τελευταίου [ν. 1811/1951 (Α' 141)] καθιερώθηκε και το επίδομα αδείας. Αντίστοιχες ρυθμίσεις διέλαβαν και τα ενδιάμεσως ισχύσαντα νομοθετήματα, τόσο τα γενικού χαρακτήρος (βλ. ΟΛΣΤΕ 1307/2019, σκ. 11) όσο και τα σχετικά με το μισθολόγιο του προσωπικού της Δημόσιας Διοικήσεως [άρ. 13 ν. 1505/1984 (Α' 194), άρ. 9 ν. 2470/1997 (Α' 40), ν. 3205/2003]. Ο χρονικώς τελευταίος ν. 3205/2003, στο άρθρο 9 αυτού (των ρυθμίσεων του οποίου άρθρου επιδιώκει ήδη την εφαρμογή ο

ενάγων), είχε λάβει ως βάση υπολογισμού αποκλειστικώς και μόνον τον βασικό μισθό του οικείου μισθολογικού κλιμακίου και είχε διαμορφώσει ως εξής τα επίμαχα επιδόματα: «1. Το επίδομα εορτών Χριστουγέννων ορίζεται ίσο με το μηνιαίο βασικό μισθό του μισθολογικού κλιμακίου που έχει κάθε φορά ο υπάλληλος. Το επίδομα αυτό χορηγείται στο ακέραιο, εφόσον ο υπάλληλος μισθοδοτήθηκε ολόκληρο το χρονικό διάστημα από 16 Απριλίου μέχρι 15 Δεκεμβρίου κάθε έτους και καταβάλλεται στις 16 Δεκεμβρίου κάθε έτους. 2. Το επίδομα εορτών Πάσχα ορίζεται ίσο προς το ήμισυ του μηνιαίου βασικού μισθού του μισθολογικού κλιμακίου που έχει κάθε φορά ο υπάλληλος. Το επίδομα αυτό χορηγείται στο ακέραιο, εφόσον ο υπάλληλος μισθοδοτήθηκε ολόκληρο το χρονικό διάστημα από 16 Δεκεμβρίου μέχρι και 15 Απριλίου του επόμενου έτους και καταβάλλεται δέκα ημέρες πριν από το Πάσχα. 3. Το επίδομα αδείας ορίζεται ίσο προς το ήμισυ του μηνιαίου βασικού μισθού του μισθολογικού κλιμακίου που έχει κάθε φορά ο υπάλληλος. Το επίδομα αυτό χορηγείται στο ακέραιο, εφόσον ο υπάλληλος μισθοδοτήθηκε ολόκληρο το χρονικό διάστημα από 1ης Ιουλίου μέχρι και 30 Ιουνίου του επόμενου έτους και καταβάλλεται την 1η Ιουλίου κάθε έτους. 4. Τα παραπάνω επιδόματα υπολογίζονται στο βασικό μισθό που έχει ο υπάλληλος, κατά τις οριζόμενες στις προηγούμενες παραγράφους ημερομηνίες. 5. Στις περιπτώσεις κατά τις οποίες ο υπάλληλος μισθοδοτήθηκε για χρονικό διάστημα μικρότερο από τα οριζόμενα στις παραγράφους 1, 2 και 3 του άρθρου αυτού, καταβάλλεται τμήμα επιδόματος ανάλογο προς αυτό που αντιστοιχεί στο χρονικό διάστημα της μισθοδοσίας του. 6. [...]».

16. Επειδή, στην συνέχεια, το ενιαίο μισθολόγιο των μονίμων πολιτικών δημοσίων υπαλλήλων αναμορφώθηκε εκ νέου, από 1.1.2016 και εξής, με τα άρθρα 7 επ. του ν. 4354/2015 (Α' 176 της 16.12.2015), ο οποίος ψηφίσθηκε έχοντας υπ' όψιν τον προηγούμενο ν. 4336/2015 (Α' 94 της 14.8.2015), με τον οποίον είχε κυρωθεί το σχέδιο Συμφωνίας δημοσιονομικών στόχων και διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων, όπου περιελήφθη «Μνημόνιο Συνεννόησης για τριετές πρόγραμμα του ΕΜΣ» για την Ελλάδα («Μνημόνιο ΙΙΙ»). Απετέλεσε δε ο ν. 4354/2015 τμήμα ενός συνολικού προγράμματος δημοσιονομικής προσαρμογής (βλ. ΟλΣτΕ 2320/2025), το οποίο περιέλαβε -μεταξύ άλλων- την αναμόρφωση των ειδικών μισθολογίων με τον ν. 4472/2017 (Α' 74), αλλά και την κατά τον ν. 4387/2016 (Α' 85) μεταρρύθμιση του ασφαλιστικού-συνταξιοδοτικού συστήματος. Ο νόμος 4354/2015 περιέχει την βασική, ισχύουσα έως και σήμερα, ρύθμιση και ενσωματώνει την αντίληψη του νομοθέτη για την διάρθρωση των αποδοχών αυτής της κατηγορίας. Σύμφωνα με την οικεία αιτιολογική έκθεση, «η ανάγκη επαναπροσέγγισης όλου του μισθολογικού καθεστώτος των υπαλλήλων του Δημοσίου, των Ο.Τ.Α. [...] προκύπτει και από τη δέσμευση της Ελληνικής Κυβέρνησης έναντι των εταίρων της, στο πλαίσιο της νέας Μεσοπρόθεσμης Δημοσιονομικής Στρατηγικής. Συγκεκριμένα στο ν. 4336/2015 (Α' 94), στο πλαίσιο εκσυγχρονισμού και ενίσχυσης της δημόσιας διοίκησης, προβλέπεται μια δημοσιονομικά ουδέτερη μεταρρύθμιση του υφιστάμενου μισθολογίου, στοχεύοντας την αποσυμπίεση της μισθολογικής κατανομής σε ολόκληρο το μισθολογικό φάσμα, σε συνάρτηση με τις δεξιότητες, τις επιδόσεις και τις αρμοδιότητες και τη θέση

του προσωπικού»· ενώ το νέο σύστημα αμοιβών υπόκειται απολύτως, μεταξύ άλλων, στην αρχή της δημοσιονομικής προσαρμογής (βλ. και ΣτΕ 1872/2024), «η τήρηση της οποίας έχει καταστεί ζωτικής σημασίας για την οικονομική και πολιτική επιβίωση της χώρας [...]», αλλά και στις αρχές «της ισότητας και της αξιοκρατίας, που κατοχυρώνονται [...] με την προσωπική του απόδοση, δηλαδή την προσωπική του αξία και ικανότητα, που αποτιμάται για κάθε πρόσωπο με ίσους όρους, σε συνάρτηση με το επίπεδο θέσης ευθύνης που κατέχει, τις συγκεκριμένες συνθήκες εργασίας, την άσκηση των αρμοδιοτήτων και την επίτευξη της εύρυθμης λειτουργίας της υπηρεσίας», καθώς και στην αρχή «της διασφάλισης της μέγιστης δυνατής απόδοσης των υπαλλήλων για την εξυπηρέτηση του δημοσίου συμφέροντος».

17. Επειδή, με τις διατάξεις του εν λόγω ν. 4354/2015 ο οποίος έχει ένα ευρύτατο προσωπικό πεδίο εφαρμογής (βλ. άρ. 7 αυτού), αποσυνδέεται και πάλι το βαθμολογικό από το μισθολογικό καθεστώς των υπαλλήλων και καθορίζονται δεκαεννέα (19) μισθολογικά κλιμάκια για τους υπαλλήλους των κατηγοριών Τ.Ε. και Π.Ε. και δεκατρία (13) για τους υπαλλήλους των κατηγοριών Υ.Ε. και Δ.Ε. Οι υπάλληλοι [όπου ανήκουν και οι εκπαιδευτικοί, άρ. 7 παρ. 1 περίπτ. (η)] κατατάσσονται σε μισθολογικά κλιμάκια και εξελίσσονται σε αυτά κατά κανόνα βάσει του χρόνου τον οποίον διήνυσαν [Η μισθολογική εξέλιξη, πάντως, των υπαλλήλων είχε ανασταλεί ήδη από το άρθρο 38 παρ. 5 του ν. 3986/2011 (Α' 152 της 1.7.2011), σε συνδυασμό με την παρ. 2 του άρθρου 27 του ν. 4024/2011 και το εδάφιο β' της περιπτώσεως (38) της υποπαραγράφου Γ.1 της παραγράφου Γ του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, ανεστάλη δε περαιτέρω (βλ. ΣτΕ 1872/2024) έως 31.12.2017 δυνάμει του άρθρου 26 παρ. 2 ν. 4354/2015]. Ο μηνιαίος (άρ. 14 παρ. 1 του νόμου, βλ. και άρ. 25 παρ. 2) βασικός μισθός του εισαγωγικού Μ.Κ. 1 της κατηγορίας Υ.Ε. καθορίστηκε από τον ν. 4354/2015 στο ύψος των επτακοσίων ογδόντα (780) ευρώ, για δε τις λοιπές κατηγορίες ο βασικός μισθός του εισαγωγικού κλιμακίου εκάστης καθορίζεται προσαυξημένος, με πολλαπλασιασμό του εν λόγω ποσού των 780 ευρώ προς αυξητικούς συντελεστές (ήτοι συντελεστή 1,10 για την κατηγορία Δ.Ε., 1,33 για την κατηγορία Τ.Ε. και 1,40 για την κατηγορία Π.Ε.). Ως ανώτατο όριο αποδοχών τέθηκαν αυτές του Γενικού Γραμματέα Υπουργείου (άρ. 28 παρ. 1). Σύμφωνα με το άρθρο 13 του νόμου οι μηνιαίες τακτικές αποδοχές των υπαλλήλων αποτελούνται αφ' ενός από τον ως άνω βασικό μισθό και αφ' ετέρου από τα επιδόματα και τις παροχές των άρθρων 15 (οικογενειακή παροχή), 16 (επίδομα θέσεως ευθύνης, για Προϊσταμένους οργανικών μονάδων, κινούμενο μεταξύ 100 και 1.400 ευρώ μηνιαίως), 17 (αμοιβή, συνδεδεμένη με την περιγραφή και αξιολόγηση των θέσεων εργασίας), 18 (επίδομα επικίνδυνης και ανθυγιεινής εργασίας) και 19 (επίδομα απομακρυσμένων - παραμεθορίων περιοχών), καθώς και ενδεχομένως από προσωπική διαφορά (άρ. 27 του νόμου). Ο νομοθέτης, αντιθέτως, ενσυνείδητα επέλεξε να μην επαναφέρει τα καταργηθέντα επιδόματα εορτών και αδείας, γι' αυτόν δε τον λόγο προέβη ως εκ περισσού και σε ρητή κατάργηση [άρ. 34 περίπτ. (α) ν. 4354] της προβλέψεώς τους, η οποία περιεχόταν στο άρθρο 16 του προϊσχύσαντος ν. 4024/2011. Διετήρησε, όμως, στο άρ. 32 αυτού ο νόμος 4354/2015 ως γενικής εφαρμογής επιδόματα (συναρτώντας την αδιάκριτη χορήγησή

τους ως κινήτρων με προφανείς σκοπούς δημοσίου συμφέροντος) αφ' ενός μεν το επίδομα του άρ. 9 παρ. 22 ν. 2266/1994 (Α' 218), για υπαλλήλους οι οποίοι εκουσίως μετατάσσονται σε θέσεις παραμεθορίων περιοχών κατ' άρ. 72 παρ. 4 του Υπαλληλικού Κώδικα, αφ' ετέρου δε το εφ' άπαξ χρηματικό ποσό που καταβαλλόταν κατ' άρ. 20 παρ. 2 ν. 2606/1998 (Α' 89) στους μετατιθεμένους σε περιοχές, χαρακτηριζόμενες ως «προβληματικές».

18. Επειδή, όπως εκθέτει το Δημόσιο στο έγγραφο απόψεών του (άρ. 129 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας), η Χώρα μετά από μακρά περίοδο δημοσιονομικής προσαρμογής και εξορθολογισμού των δαπανών Γενικής Κυβέρνησης, ολοκλήρωσε πράγματι με επιτυχία τα προγράμματα οικονομικής προσαρμογής τον Αύγουστο του 2018. Κατάφερε, μάλιστα, να διατηρήσει κατά τα έτη 2018 και 2019 μικρά δημοσιονομικά πλεονάσματα, **πλην η πορεία αυτή ανατράπηκε το έτος 2020 εξ αιτίας της παγκόσμιας υγειονομικής κρίσεως και των παρεμβάσεων που απαιτήθηκαν. Αυτές οδήγησαν στην διαμόρφωση υψηλών δημοσιονομικών ελλειμμάτων κατά τα έτη 2020 και 2021**, αντίστοιχα στο ύψος του -9,6% και του -7,1% του Ακαθαρίστου Εθνικού Προϊόντος (Α.Ε.Π.), καθώς και σε σύστοιχη αύξηση του ήδη υψηλού δημοσίου χρέους. Την περίοδο εκείνη, με τον ν. 4813/2021 (Α' 111 της 2.7.2021) εγκρίθηκε το «Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής Στρατηγικής» για το διάστημα 2022-2025 [Στο Μεσοπρόθεσμο αυτό πλαίσιο αναφέρεται ότι το έτος 2019 η μισθολογική δαπάνη αποτέλεσε το 23% των πρωτογενών δαπανών της Γενικής Κυβέρνησης, το 2020 και το 2021 η δαπάνη αυτή ανήλθε στο 20%, το 2022 εκτιμάται ότι θ' ανέλθει στο 21%, το 2023 στο 22%, ενώ για τα έτη 2024 και 2025 εκτιμήθηκε ότι θα μειωνόταν στο 21%]. Το καθεστώς, εξ άλλου, της «ενισχυμένης εποπτείας», στο οποίο είχε ενταχθεί η Ελλάδα από το έτος 2018, έληξε στις 20.8.2022, αλλά έκτοτε η Χώρα βρίσκεται σε διαδικασία «μεταπρογραμματικής εποπτείας» σύμφωνα με το άρθρο 14 του Κανονισμού (ΕΕ) 472/2013 (L 140), όπου προβλέπεται ότι τα Κράτη - Μέλη παραμένουν υπό εποπτεία μετά το πρόγραμμα οικονομικής προσαρμογής, εφ' όσον δεν έχει εξοφληθεί τουλάχιστον το 75% της παρασχεθείσας από τους ευρωπαϊκούς μηχανισμούς χρηματοδοτικής συνδρομής. Με αυτά τα δεδομένα, από το έτος 2022 απαιτήθηκαν επί πλέον παρεμβάσεις με δημοσιονομικό κόστος, ώστε ν' αντιμετωπισθεί η ενεργειακή κρίση και η συνακόλουθη αύξηση του πληθωρισμού, οι οποίες - παρά την αποκλιμάκωση των δημοσιονομικών επιπτώσεων της πανδημίας- συνετέλεσαν στην διαμόρφωση δημοσιονομικών ελλειμμάτων κατά τα έτη 2022 και 2023 στο ύψος αντιστοίχως του -2,5% και -1,4% του Α.Ε.Π.

19. Επειδή, περαιτέρω, στις 29.4 και στις 31.5.2023 η Ελλάδα υπέβαλε στην Ευρωπαϊκή Ένωση αντιστοίχως το «Πρόγραμμα Σταθερότητας 2023» και το Εθνικό «Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων». Επ' αυτών το Συμβούλιο στις 14.7.2023 εξέδωσε Σύσταση προς την Ελλάδα (C 312 της 1.9.2023), με την οποία -μεταξύ άλλων- υπέδειξε στην Χώρα να διασφαλίσει συνετή δημοσιονομική πολιτική, ιδίως περιορίζοντας την ονομαστική αύξηση των καθαρών, εθνικά

χρηματοδοτούμενων, πρωτογενών δαπανών κατά το 2024 σε ποσοστό που να μην υπερβαίνει το 2,6% [σημείο (1) της Συστάσεως].

20. Επειδή, ακολούθως, **από τις 30.4.2024, τέθηκε σε ισχύ το λεγόμενο «Αναθεωρημένο Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Οικονομικής Διακυβέρνησης»**, το οποίο συγκροτείται από: α) τον Κανονισμό 2024/1263 (ΕΕ) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2024 [σχετικά με τον αποτελεσματικό συντονισμό των οικονομικών πολιτικών και την πολυμερή δημοσιονομική εποπτεία και την κατάργηση του Κανονισμού (ΕΕ) 1466/97 του Συμβουλίου], β) τον Κανονισμό 2024/1264 (ΕΕ) του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2024 [για την τροποποίηση του Κανονισμού (ΕΚ) 1467/1997 για την επιτάχυνση και τη διασαφήνιση της εφαρμογής της διαδικασίας υπερβολικού ελλείμματος] και γ) την Οδηγία 2024/1265 (ΕΕ) του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2024 [για την τροποποίηση της Οδηγίας 2011/85/ΕΕ σχετικά με τις απαιτήσεις για τα δημοσιονομικά πλαίσια των κρατών μελών]. **Με το νέο αυτό πλαίσιο κανόνων έχει εισαχθεί ένας νέος ενιαίος δείκτης, ο ρυθμός αύξησης των καθαρών δαπανών, ο οποίος αποτελεί πλέον την βάση για τον καθορισμό της δημοσιονομικής πορείας κάθε Κράτους - Μέλους και τον μοναδικό αριθμητικό κανόνα για την άσκηση της ετήσιας σχετικής δημοσιονομικής εποπτείας από τα ευρωπαϊκά όργανα.** Ταυτόχρονα απενεργοποιήθηκε και η λεγομένη «γενική ρήτρα διαφυγής» («ρήτρα διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων») του Συμφώνου Σταθερότητας, η οποία είχε ισχύσει κατά τα έτη 2020-2023 προς αντιμετώπιση των εκτάκτων περιστάσεων που προαναφέρθηκαν. Το νέο πλαίσιο επιτρέπει πλέον αποκλίσεις από την πορεία των καθαρών δαπανών του: (α) ως «γενική ρήτρα διαφυγής» αποκλειστικά και μόνο «σε περίπτωση σοβαρής οικονομικής ύφεσης στη ζώνη του ευρώ ή στην Ένωση ως σύνολο» και υπό τον όρο ότι «δεν τίθεται σε κίνδυνο η μεσοπρόθεσμη βιωσιμότητα των δημόσιων οικονομικών» και (β) ως «εθνικές ρήτρες διαφυγής» αποκλειστικά και μόνο «όταν εξαιρετικές περιστάσεις οι οποίες εκφεύγουν του ελέγχου του κράτους μέλους έχουν σημαντική επίπτωση στα δημόσια οικονομικά του οικείου κράτους μέλους», υπό τον όρο και πάλι ότι η εν λόγω απόκλιση δεν θέτει σε κίνδυνο την μεσοπρόθεσμη βιωσιμότητα των δημόσιων οικονομικών [άρθρα 25 και 26 του Κανονισμού (ΕΕ) 2024/1263]. Υπέρβαση των ορίων αυτών συνεπάγεται κατ' αρχήν την κίνηση κατά του Κράτους-Μέλους της προβλεπόμενης στην ΣΛΕΕ (άρ. 126) διαδικασίας υπερβολικού ελλείμματος από τα αρμόδια ευρωπαϊκά όργανα.

21. Επειδή, περαιτέρω, με το «Μεσοπρόθεσμο Δημοσιονομικό – Διαρθρωτικό Σχέδιο 2025-2028» [βλ. άρ. 2 περ. (ε) της Οδηγίας 2011/85 (ΕΕ), όπως ισχύει μετά το άρ. 1 (1) της Οδηγίας 2024/1265 (ΕΕ)], το οποίο κατατέθηκε από τη Χώρα στην Ε.Ε. τον Οκτώβριο του 2024 και εγκρίθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο [COM (2024) 714 final της 26.11.2024] κατ' άρ. 17 του Κανονισμού (ΕΕ) 2024/1263, τίθεται η βασική δημοσιονομική δέσμευση της Ελλάδας, η οποία συνίσταται στην διατήρηση του ετησίου ρυθμού αύξησης των εθνικά χρηματοδοτούμενων, καθαρών πρωτογενών δαπανών εντός συγκεκριμένων ορίων, τα οποία διασφαλίζουν την συμμόρφωση με τις απαιτήσεις για την βιωσιμότητα του χρέους και για τον εφεξής χρόνο (μεταγενέστερο του κρισίμου χρονικού

διαστήματος 1.1.2023-31.12.2024). Ο ρυθμός αυξήσεως αυτής της κατηγορίας δαπανών διαμορφώνεται κατ' έτος για μεν το 2024 ποσοστιαία σε 2,6% (των δαπανών του προηγούμενου έτους, βλ. και ανωτ.), για δε τα επόμενα έτη ομοίως σε 3,7% για το 2025, σε 3,6% για το 2026, σε 3,1% για το 2027 και σε 3% για το 2028. Οι εν λόγω περιορισμοί στην αυξητική πορεία αυτής ειδικώς της κατηγορίας δαπανών διασφαλίζουν -με βάση τις εκτιμήσεις του «Μεσοπροθέσμου Δημοσιονομικού-Διαρθρωτικού Σχεδίου 2025-2028»-, ότι εισέρχεται σε καθοδική πορεία η αναλογία του δημοσίου χρέους προς το Α.Ε.Π., η οποία κατά το 2023 για την Ελλάδα, όπως προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου, ανερχόταν σε 163% (βελτιούμενη έκτοτε) και αποτελούσε την υψηλότερη μεταξύ των Κρατών -Μελών της Ε.Ε. Στις ως άνω δαπάνες μεταξύ άλλων συγκαταλέγονται -εκτός από τις επίμαχες δαπάνες για μισθοδοσία των υπαλλήλων του Δημοσίου- οι λειτουργικές δαπάνες των φορέων της Γενικής Κυβέρνησης, οι δαπάνες για δημόσιες επενδύσεις, για παραλαβή εξοπλιστικών προγραμμάτων, καθώς και οι δαπάνες για συντάξεις. Δεδομένου δε, ότι το σύνολο των εθνικά χρηματοδοτούμενων, καθαρών πρωτογενών δαπανών εκτιμάται από το εναγόμενο Δημόσιο ότι είναι της τάξεως των 100 δισεκατομμυρίων ευρώ ετησίως, συνάγεται ότι κατά την τετραετία 2025-2028 κατά μέσον όρο η συνολική αύξησή τους δεν μπορεί να υπερβαίνει ετησίως το 3,5% του ποσού αυτού, ήτοι τα 3,5 δισεκατομμύρια ευρώ.

22. Επειδή, μέσα στο προαναφερθέν πλαίσιο δημοσιονομικών δεσμεύσεων με τον νόμο 5045/2023 [«Ενίσχυση του εισοδήματος των μισθωτών, των νέων, της οικογένειας και της εργασίας - Συνταξιοδοτικές ρυθμίσεις και άλλες επείγουσες διατάξεις» (Α' 136 της 29.7.2023)] προβλέφθηκαν οριζόντιες αυξήσεις στις αποδοχές του ενιαίου μισθολογίου των δημοσίων υπαλλήλων, χωρίς, όμως, και πάλι να νομοθετηθεί επίδομα εορτών και αδείας. Στην σχετική αιτιολογική έκθεση αναφέρεται ότι «Οι επερχόμενες τροποποιήσεις στο ενιαίο μισθολόγιο των δημοσίων υπαλλήλων λαμβάνουν χώρα σε συνέχεια μιας υπερδεκαετούς καθήλωσής τους [...]. Με τις προτεινόμενες διατάξεις προβλέπονται συγκεκριμένες αυξήσεις τόσο στις τακτικές αποδοχές όσο και σε ορισμένα επιδόματα (θέσης ευθύνης και οικογενειακή παροχή) των δημοσίων λειτουργών, οι οποίες καταλαμβάνουν τόσο το τακτικό όσο και το έκτακτο προσωπικό το οποίο απασχολείται στο Δημόσιο. Οι προτεινόμενες αυξήσεις έχουν ποσοτικοποιηθεί επιμελώς με γνώμονα τη σύμπλευση των προτεινόμενων αλλαγών τόσο με τις αντοχές του Κρατικού Προϋπολογισμού, όσο και με τις μεσοπρόθεσμες υποχρεώσεις της χώρας ιδιαίτερα προς το εξωτερικό». Ο νόμος αυτός προέβλεψε -μεταξύ άλλων- ότι το ύψος όλων των βασικών μισθών, όπως αυτοί θα διαμορφώνονταν την 31η Δεκεμβρίου 2023, αυξάνεται (άρθρο 20 παρ. 1, 2) κατά ένα σταθερό ποσό εβδομήντα (70) ευρώ. Έτσι, από 1.1.2024 ο βασικός μισθός του εισαγωγικού Μ.Κ. 1 της κατηγορίας Υ.Ε. ανήλθε σε οκτακόσια πενήντα (850) ευρώ [έναντι επτακοσίων ογδόντα (780)]. Ταυτόχρονα αυξήθηκαν τόσο η οικογενειακή παροχή (άρ. 21), κινούμενη ήδη μεταξύ 70 και 220 ευρώ κατά βάσιν (έναντι 50 έως 170 ευρώ προηγουμένως), όσο και το επίδομα θέσεως ευθύνης (άρ. 22), αυξανόμενο αδιακρίτως και ποσοστιαία κατά 30% επί των ήδη προβλεπομένων σταθερών ποσών (κινούμενο ήδη μεταξύ 195 και 1.820 ευρώ μηνιαίως). Το κατ' άρ.

28 παρ. 1 ν. 4354/2015 ανώτατο όριο αποδοχών (Γενικού Γραμματέα Υπουργείου) διαμορφώθηκε κατόπιν τούτων σε πέντε χιλιάδες εκατόν είκοσι ένα (5.121) ευρώ [βλ. την οίκ. 2/97758/ΔΕΠ, από 19.10.2023, εγκύκλιο του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους]. Τέλος, σύμφωνα με την έκθεση του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους επί του σχετικού σχεδίου νόμου, και μόνη η κατά (σταθερό) ποσόν 70 ευρώ αύξηση, ως άνω, του κατωτάτου μισθού (Μ.Κ. 1 της κατηγορίας Υ.Ε.) -και η εντεύθεν ισόποση αύξηση των βασικών μισθών των λοιπών κλιμακίων και κατηγοριών αδιακρίτως- συνεπάγεται ετήσιο επί πλέον κόστος 556 εκατομμυρίων ευρώ εις βάρος του προϋπολογισμού των Φορέων Γενικής Κυβέρνησης, ενώ αθροιστικώς λαμβανόμενες οι προαναφερθείσες οριζόντιες αυξήσεις του (μετέπειτα) ν. 5045/2023, προκαλούν επί πλέον δαπάνη 770 εκατομμυρίων ευρώ ετησίως.

23. Επειδή, πάντοτε μέσα στο κρίσιμο, βάσει της αγωγής, διάστημα (1.1.2023 - 31.12.2024) και αφού ελήφθησαν υπ' όψιν οι στόχοι που έθετε το προεκτεθέν πλαίσιο ασκήσεως δημοσιονομικής πολιτικής, τέθηκε σε ισχύ σειρά παραλλήλων μέτρων που αφορούσαν τις αποδοχές των λειτουργών και υπαλλήλων του δημόσιου τομέα και με τα οποία επιδιώκεται κατά τρόπο στοχευμένο η εξυπηρέτηση μιας πλειάδας σκοπών δημοσίου συμφέροντος. Έτσι, ενδεικτικώς: α) με τις διατάξεις των άρθρων 54 και 55 του ν. 4999/2022 (Α' 225) επήλθε αναμόρφωση στο μισθολόγιο των ιατρών του Εθνικού Συστήματος Υγείας από το έτος 2023, με μεσοσταθμική αύξηση των αποδοχών τους κατά 10%, η οποία έχει ως συνέπεια πάγιο, ετήσιο επί πλέον κόστος 65 εκατομμυρίων ευρώ, β) με τις διατάξεις του άρθρου 36 του ν. 5092/2024 (Α' 33) προβλέφθηκε αύξηση από 1.1.2024 της αποζημιώσεως των εφημεριών στο Ε.Σ.Υ. κατά 20%, με όμοιο ετήσιο κόστος 45 εκατομμυρίων ευρώ, γ) με την κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Υγείας υπό στοιχεία Γ4α/οικ.46490/5.9.2024 «Καθορισμός των προβληματικών και άγονων περιοχών της περ. Ε της παρ. 11 του άρθρου 54 του ν. 4999/2022 ...» (Β' 5075) αυξήθηκε από τον Οκτώβριο του 2024 το κίνητρο προσελκύσεως ιατρών Ε.Σ.Υ. σε προβληματικές και άγονες περιοχές, με όμοιο ετήσιο κόστος 16 εκατομμυρίων ευρώ, δ) με τα άρθρα 28 έως και 33 του προαναφερθέντος ν. 5045/2023 αναμορφώθηκε αναδρομικώς το μισθολόγιο των μελών του Δ.Ε.Π. των Α.Ε.Ι., με μεσοσταθμική αύξηση αποδοχών κατά 10% και με επί πλέον ετήσιο κόστος 49 εκατομμυρίων ευρώ (ενώ με τα αρ. 34 έως και 38 του αυτού νόμου αυξήθηκαν αναλόγως και οι αποδοχές λοιπών κατηγοριών διδακτικού προσωπικού), ε) το άρθρο 62 του ν. 5110/2024 (Α' 75) προέβλεψε επιπρόσθετη αύξηση από το 2024 της ειδικής αποζημιώσεως για τα πληρώματα των πολεμικών πλοίων και το προσωπικό των Ενόπλων Δυνάμεων που βρίσκεται σε ειδική αποστολή, με επί πλέον ετήσιο κόστος 15 εκατομμυρίων ευρώ, στ) δυνάμει του άρθρου 24 του ν. 5045/2023 προσauξήθηκε από 1.1.2024 κατά 15 ευρώ το επίδομα ιδιαιτέρων συνθηκών εργασίας που λαμβάνουν όσα στελέχη των Ενόπλων Δυνάμεων και των Σωμάτων Ασφαλείας είναι έγγαμοι ή έχουν παιδιά, με όμοιο κόστος 24 εκατομμυρίων ευρώ, ζ) με το αρ. 25 του αυτού νόμου προβλέφθηκε αύξηση από 1.1.2024 και κατά ποσό 30 ευρώ του επιδόματος παραμεθορίου, το οποίο λαμβάνουν τα στελέχη των Ενόπλων Δυνάμεων και των Σωμάτων

Ασφαλείας, με όμοιο κόστος 9 εκατομμυρίων ευρώ, η) με το άρ. 26 του αυτού ν. 5045/2023 προβλέφθηκε αύξηση από 1.1.2024 των αποζημιώσεων μετακινήσεως και διανυκτερεύσεως, με ετήσιο επί πλέον κόστος 24 εκατομμυρίων ευρώ, ενώ, τέλος θ) τα άρθρα 30 επ. του ν. 5149/2024 (Α' 169 της 25.10.2024) θέσπισαν αυτοτελές σύστημα κινήτρων και ανταμοιβής (επαγόμενο εκτιμωμένη ετήσια δαπάνη 20 εκατομμυρίων ευρώ), για το σύνολο των δημοσίων υπαλλήλων, σε συνάρτηση με στοχοθεσία και αξιολόγηση, οι οποίες ανάγονται στην υλοποίηση του κυβερνητικού προγραμματισμού.

24. Επειδή, παραλλήλως προς τα μισθολογικά αυτά μέτρα, με το άρθρο 177 ν. 4972/2022 (Α' 181) καταργήθηκε από 1.1.2023, καθ' όσον εβάρυνε τους μισθωτούς του δημόσιου τομέα, η Ειδική Εισφορά Αλληλεγγύης, συναφής με τον φόρο εισοδήματος, ρύθμιση η οποία εκτιμάται από το Δημόσιο ότι επιφέρει ελάττωση των εσόδων του κατά 202 εκατομμύρια ευρώ ετησίως, ενώ με το άρθρο 84 ν. 4997/2022 (Α' 219) είχε ήδη καταργηθεί από 25.11.2022 και η ειδική εισφορά 1% υπέρ Τ.Π.Δ.Υ. [άρθρου 38 παρ. 2 περίπτ. (β) ν. 3986/2011 (Α' 152)] επί των τακτικών αποδοχών των δημοσίων υπαλλήλων, ρύθμιση της οποίας το κόστος εκτιμάται ομοίως σε περίπου 80 εκατομμύρια ευρώ.

25. Επειδή, η Συνθήκη για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ), όπως το κείμενό της διαμορφώθηκε με τη Συνθήκη της Λισσαβόνας [η οποία κυρώθηκε με τον ν. 3671/2008 (Α' 129)], προβλέπει στο άρθρο 151 αυτής ότι «Η Ένωση και τα κράτη μέλη [...], έχουν ως στόχο την προώθηση της απασχόλησης, τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και εργασίας, ώστε να καταστήσουν δυνατή την εναρμόνισή τους με παράλληλη διατήρηση της προόδου, την κατάλληλη κοινωνική προστασία, τον κοινωνικό διάλογο και την ανάπτυξη των ανθρώπινων πόρων που θα επιτρέψουν ένα υψηλό και διαρκές επίπεδο απασχόλησης και την καταπολέμηση του αποκλεισμού. Προς τούτο, η Ένωση και τα κράτη μέλη εφαρμόζουν μέτρα στα οποία λαμβάνεται υπόψη η ποικιλομορφία των εθνικών πρακτικών, ιδιαιτέρως στον τομέα των συμβατικών σχέσεων, καθώς και η ανάγκη να διατηρηθεί η ανταγωνιστικότητα της οικονομίας της Ένωσης. [...]».

26. Επειδή, το κρίσιμο εν προκειμένω άρ. 153 της ΣΛΕΕ ορίζει τα εξής: «1. Προκειμένου να υλοποιήσει τους στόχους του άρθρου 151, η Ένωση υποστηρίζει και συμπληρώνει τη δράση των κρατών μελών στους ακόλουθους τομείς: [...] β) όροι εργασίας, [...] στ) εκπροσώπηση και συλλογική υπεράσπιση των συμφερόντων εργαζομένων και εργοδοτών, συμπεριλαμβανομένης της συνδιαχείρισης, με την επιφύλαξη της παραγράφου 5, [...] 2. Για τον σκοπό αυτό, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο: [...] β) δύνανται να θεσπίζουν, στους τομείς που αναφέρονται στα στοιχεία α) έως θ) της παραγράφου 1, μέσω οδηγιών, τις ελάχιστες προδιαγραφές οι οποίες εφαρμόζονται σταδιακά, λαμβανομένων υπόψη των συνθηκών και των τεχνικών ρυθμίσεων που υφίστανται σε κάθε κράτος μέλος. [...] Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο αποφασίζουν σύμφωνα με τη συνήθη νομοθετική διαδικασία και μετά από διαβούλευση με την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών. Στους τομείς που αναφέρονται στην

παράγραφο 1, στοιχεία γ), δ), στ) και ζ), το Συμβούλιο αποφασίζει σύμφωνα με ειδική νομοθετική διαδικασία, ομοφώνως, και μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και τις εν λόγω επιτροπές. [...] 5. Οι διατάξεις του παρόντος άρθρου δεν εφαρμόζονται στις αμοιβές, στο δικαίωμα του συνεταιρίζεσθαι, στο δικαίωμα για απεργία ή στο δικαίωμα για ανταπεργία (λόκ-άουτ).».

27. Επειδή, με νόμιμο έρεισμα το άρθρο 153 παράγραφος 2 στοιχείο β' σε συνδυασμό με το άρθρο 153 παράγραφος 1 στοιχείο β' της ΣΛΕΕ εκδόθηκε η Οδηγία 2022/2041 (ΕΕ) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 19ης Οκτωβρίου 2022, «για επαρκείς κατώτατους μισθούς στην Ευρωπαϊκή Ένωση» (L 275), η οποία καταλαμβάνει και τους εργαζομένους στον δημόσιο τομέα [βλ. ιδίως άρ. 3 (1) αυτής]. Το άρ. 1 παρ. 1 αυτής ορίζει ότι «1. Με σκοπό τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και εργασίας στην Ένωση, ιδίως της επάρκειας των κατώτατων μισθών για εργαζομένους, ώστε να συμβάλει στην ανοδική κοινωνική σύγκλιση και να μειώσει τη μισθολογική ανισότητα, η παρούσα οδηγία θεσπίζει πλαίσιο για: α) την επάρκεια των νόμιμων κατώτατων μισθών με στόχο την επίτευξη αξιοπρεπών συνθηκών διαβίωσης και εργασίας· β) την προώθηση των συλλογικών διαπραγματεύσεων για τον καθορισμό των μισθών· γ) την ενίσχυση της αποτελεσματικής πρόσβασης των εργαζομένων σε δικαιώματα προστασίας με τη μορφή κατώτατου μισθού, όπου αυτό προβλέπεται από το εθνικό δίκαιο και/ή συλλογικές συμβάσεις. 2. [...]». Το άρ. 1 παρ. 3 αυτής εν τούτοις ορίζει ότι «3. Σύμφωνα με το άρθρο 153 παράγραφος 5 ΣΛΕΕ, η παρούσα οδηγία δεν θίγει την αρμοδιότητα των κρατών μελών όσον αφορά τον καθορισμό του επιπέδου των κατώτατων μισθών, ούτε την επιλογή των κρατών μελών να θεσπίζουν νόμιμους κατώτατους μισθούς, να προωθούν την πρόσβαση σε προστασία με τη μορφή κατώτατου μισθού η οποία προβλέπεται από συλλογικές συμβάσεις ή αμφότερα.».

28. Επειδή, στο άρθρο 3 της Οδηγίας ορίζεται ότι «Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, ισχύουν οι ακόλουθοι ορισμοί: 1) «κατώτατος μισθός»: η κατώτατη αμοιβή που καθορίζεται με νόμο ή συλλογικές συμβάσεις που εργοδότης, μεταξύ άλλων στον δημόσιο τομέα, υποχρεούται να καταβάλλει στους εργαζομένους για την εργασία που επιτελούν κατά τη διάρκεια δεδομένου χρονικού διαστήματος· 2) «νόμιμος κατώτατος μισθός»: κατώτατος μισθός που καθορίζεται με νόμο ή άλλες δεσμευτικές νομικές διατάξεις, με εξαίρεση τους κατώτατους μισθούς που καθορίζονται από συλλογικές συμβάσεις που έχουν αναγορευτεί καθολικά εφαρμοστέες χωρίς τη διακριτική ευχέρεια της αναγορεύουσας αρχής ως προς το περιεχόμενο των εφαρμοστέων διατάξεων».

29. Επειδή, στο άρθρο 5 («Διαδικασία καθορισμού επαρκών νομίμων κατώτατων μισθών») της Οδηγίας ορίζεται ότι «1. Τα κράτη μέλη με νόμιμους κατώτατους μισθούς θεσπίζουν τις αναγκαίες διαδικασίες για τον καθορισμό και την επικαιροποίηση των νόμιμων κατώτατων μισθών. Ο εν λόγω καθορισμός και η επικαιροποίηση διέπονται από κριτήρια που καθορίζονται ώστε να συμβάλλουν στην επάρκειά τους, με στόχο την επίτευξη αξιοπρεπούς βιοτικού επιπέδου, τη μείωση της φτώχειας των εργαζομένων, καθώς και την προώθηση της κοινωνικής συνοχής και της κοινωνικής σύγκλισης προς τα πάνω [...]. Τα κράτη μέλη καθορίζουν τα εν λόγω κριτήρια σύμφωνα με τις εθνικές πρακτικές

τους, με σχετικό εθνικό δίκαιο, με αποφάσεις των αρμόδιων φορέων τους ή με τριμερείς συμφωνίες. Τα κριτήρια καθορίζονται κατά τρόπο σαφή. Τα κράτη μέλη μπορούν να αποφασίζουν ως προς τη σχετική βαρύτητα των κριτηρίων αυτών, συμπεριλαμβανομένων των στοιχείων που αναφέρονται στην παράγραφο 2, λαμβάνοντας υπόψη τις εθνικές κοινωνικοοικονομικές συνθήκες τους. 2. Τα εθνικά κριτήρια της παραγράφου 1 περιλαμβάνουν τουλάχιστον τα ακόλουθα στοιχεία: α) την αγοραστική δύναμη των νόμιμων κατώτατων μισθών, λαμβανομένου υπόψη του κόστους διαβίωσης· β) το γενικό επίπεδο των μισθών και την κατανομή τους· γ) τον ρυθμό αύξησης των μισθών· δ) τα εθνικά επίπεδα και τις εξελίξεις, μακροπρόθεσμα, στην παραγωγικότητα. 3. Με την επιφύλαξη των υποχρεώσεων που ορίζονται στο παρόν άρθρο, τα κράτη μέλη μπορούν επιπλέον να χρησιμοποιούν αυτόματο μηχανισμό τιμαριθμικής αναπροσαρμογής των νόμιμων κατώτατων μισθών, με βάση οποιαδήποτε κατάλληλα κριτήρια και σύμφωνα με τις εθνικές νομοθεσίες και πρακτικές, με την προϋπόθεση ότι η εφαρμογή του εν λόγω μηχανισμού δεν οδηγεί σε μείωση του νόμιμου κατώτατου μισθού. 4. Τα κράτη μέλη χρησιμοποιούν ενδεικτικές τιμές αναφοράς για την καθοδήγηση της εκτίμησής τους ως προς την επάρκεια των νόμιμων κατώτατων μισθών. Για τον σκοπό αυτό, μπορούν να χρησιμοποιούν ενδεικτικές τιμές αναφοράς που χρησιμοποιούνται συνήθως σε διεθνές επίπεδο, όπως το 60% του ακαθάριστου διάμεσου μισθού και το 50% του ακαθάριστου μέσου μισθού, και/ή ενδεικτικές τιμές αναφοράς που χρησιμοποιούνται σε εθνικό επίπεδο. 5. Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι η τακτική και έγκαιρη επικαιροποίηση των νόμιμων κατώτατων μισθών πραγματοποιείται τουλάχιστον ανά διετία ή, για τα κράτη μέλη που χρησιμοποιούν αυτόματο μηχανισμό τιμαριθμικής αναπροσαρμογής, όπως αναφέρεται στην παράγραφο 3, τουλάχιστον ανά τετραετία. 6. [...]».

30. Επειδή, κατά τα λοιπά στο άρθρο 6 αυτής («Διαφοροποιήσεις και κρατήσεις») η Οδηγία ορίζει ότι «1. Όταν τα κράτη μέλη προβλέπουν διαφορετικά επίπεδα νόμιμου κατώτατου μισθού για συγκεκριμένες ομάδες εργαζομένων ή κρατήσεις οι οποίες μειώνουν την καταβαλλόμενη αμοιβή σε επίπεδο χαμηλότερο εκείνου του σχετικού νόμιμου κατώτατου μισθού, διασφαλίζουν ότι οι εν λόγω διαφοροποιήσεις και κρατήσεις τηρούν τις αρχές της απαγόρευσης των διακρίσεων και της αναλογικότητας, η οποία περιλαμβάνει την επιδίωξη θεμιτού στόχου. 2. Καμία διάταξη της παρούσας οδηγίας δεν ερμηνεύεται ως επιβάλλουσα στα κράτη μέλη την υποχρέωση να εισάγουν διαφοροποιήσεις στους νόμιμους κατώτατους μισθούς ή κρατήσεις από τους νόμιμους κατώτατους μισθούς». Τέλος, με το άρθρο 17 της ανωτέρω Οδηγίας τάχθηκε στα Κράτη - Μέλη ως προθεσμία για την ενσωμάτωσή της η 15η Νοεμβρίου του 2024.

31. Επειδή, η Δανία προσέβαλε την Οδηγία 2022/2041 ενώπιον του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης με προσφυγή ακυρώσεως (υπόθεση C-19/23). Το Δικαστήριο εξέδωσε στις 11 Νοεμβρίου 2025 την απόφασή του, η οποία επιτρεπώς λαμβάνεται υπ' όψιν από το Συμβούλιο της Επικρατείας, διότι ανάγεται στο κύρος και την ερμηνεία των κανόνων του ενωσιακού δικαίου, που καλούνται σε εφαρμογή. Με την απόφασή του αυτήν το Δ.Ε.Ε., καθ' ό,τι ενδιαφέρει εν προκειμένω, έκρινε ότι στο παρόν στάδιο εξέλιξέως του δικαίου της Ε.Ε. ο καθορισμός των αμοιβών εμπίπτει

δυνάμει του άρθρου 153 παρ. 5 της ΣΛΕΕ στην αρμοδιότητα των Κρατών – Μελών (σκ. 67). Έκρινε περαιτέρω ότι «ο ως άνω αποκλεισμός της αρμοδιότητας [των οργάνων της Ε.Ε.] αφορά τα μέτρα, όπως η ενοποίηση όλων ή ορισμένων από τα στοιχεία που συνιστούν τους μισθούς και/ή του επιπέδου τους στα κράτη μέλη ..., τα οποία θα συνιστούσαν άμεση επέμβαση του δικαίου της Ένωσης στον καθορισμό των αμοιβών εντός της Ένωσης.» (σκ. 68). Ως προς μεν την παρ. 1 του άρθρου 5 της Οδηγίας, το Δ.Ε.Ε. θεώρησε ότι η έννοια της «επάρκειας» των νομίμων κατωτάτων μισθών δεν μπορεί να θεωρηθεί ως αυτοτελής έννοια του δικαίου της Ε.Ε. και ότι, συνεπώς, «η συγκεκριμένη διάταξη, η οποία είναι διατυπωμένη με γενικούς όρους και στηρίζεται σε διαδικαστική προσέγγιση, δεν παρέχει στους εργαζομένους δικαίωμα σε επαρκείς νόμιμους κατώτατους μισθούς ούτε δικαίωμα επικαιροποίησης των μισθών αυτών, τα οποία να απορρέουν από το δίκαιο της Ένωσης» (σκ. 90-91), με περαιτέρω συνέπεια οι ρυθμίσεις της παραγράφου 1 να μην συνεπάγονται ανεπίτρεπτη, κατά την νομολογία του υπό το άρ. 153 παρ. 5 ΣΛΕΕ, άμεση επέμβαση του δικαίου της Ε.Ε. στον καθορισμό των αμοιβών εντός αυτής. Συναφώς, μάλιστα, απέκρουσε (σκ. 93) την εκδοχή ότι το άρθρο 31 παρ. 1 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ε.Ε. θα μπορούσε να διευρύνει το πεδίο εφαρμογής του δικαίου της Ενώσεως πέραν των αρμοδιοτήτων της, όσον αφορά τις «αμοιβές» ή το δικαίωμα σε «επαρκείς» ή «δίκαιους» νομίμους κατώτατους μισθούς. Αντιθέτως, σε ό,τι αφορούσε την παράγραφο 2 του άρθρου 5 της Οδηγίας, το Δ.Ε.Ε. έκρινε ότι με την διάταξη αυτήν, επιβάλλοντας στα Κράτη - Μέλη να συμπεριλάβουν στα εθνικά κριτήρια καθορισμού κατωτάτων μισθών τα τέσσερα στοιχεία που απαριθμούνται εκεί («αγοραστική δύναμη των νόμιμων κατώτατων μισθών, λαμβανομένου υπόψη του κόστους διαβίωσης», «γενικό επίπεδο των μισθών και την κατανομή τους», «ρυθμό αύξησης των μισθών» και «τα εθνικά επίπεδα και τις εξελίξεις, μακροπρόθεσμα, στην παραγωγικότητα»), ο νομοθέτης της Ε.Ε. θέσπισε απαίτηση η οποία επηρεάζει άμεσα το επίπεδο των νομίμων κατωτάτων μισθών, εναρμονίζοντας ορισμένα από τα στοιχεία που τους συνιστούν και προβαίνοντας έτσι σε ανεπίτρεπτη, άμεση επέμβαση στον καθορισμό των αμοιβών εντός της Ε.Ε. (σκ. 95-96). Συναφώς έκρινε το Δ.Ε.Ε. ότι η δυνατότητα για αυτόματη τιμαριθμική αναπροσαρμογή των νομίμων κατωτάτων μισθών της παραγράφου 3 του αυτού άρθρου 5 της Οδηγίας, στο μέτρο που περιείχε ρήτρα περί μη μείωσης του επιπέδου τους σε όσα Κράτη - Μέλη χρησιμοποιούν τέτοιον μηχανισμό, συνεπαγόταν ομοίως ανεπίτρεπτη κατ' άρ. 153 παρ. 5 ΣΛΕΕ άμεση επέμβαση του δικαίου της Ενώσεως στον καθορισμό των αμοιβών εντός αυτής. Ακύρωσε κατόπιν αυτού το Δ.Ε.Ε. την φράση «συμπεριλαμβανομένων των στοιχείων που αναφέρονται στην παράγραφο 2» της πέμπτης περιόδου του άρθρου 5 παράγραφος 1, καθώς και την φράση «προϋπόθεση ότι η εφαρμογή του εν λόγω μηχανισμού δεν οδηγεί σε μείωση του νόμιμου κατώτατου μισθού» του άρθρου 5 παράγραφος 3 της Οδηγίας 2022/2041.

32. Επειδή, εν τω μεταξύ η Οδηγία 2022/2041 είχε μεταφερθεί στην ελληνική έννομη τάξη με τον προαναφερθέντα ν. 5163/2024 (Α' 199 της 12.12.2024), ο οποίος καταλαμβάνει (άρ. 3 παρ. 1) και τους απασχολούμενους στον δημόσιο τομέα. Με το άρθρο 6 αυτού ο νόμος μετέφερε τα άρθρα 5 και 6

της Οδηγίας, αντικαθιστώντας το προπαρατεθέν άρθρο 134 του Κώδικα Ατομικού Εργατικού Δικαίου (τιτλοφορούμενο ήδη «Διαδικασία καθορισμού επαρκούς νομοθετημένου μισθού και ημερομισθίου») και προβλέποντας ότι «1. Ο νομοθετημένος κατώτατος μισθός και το νομοθετημένο κατώτατο ημερομίσθιο αναπροσαρμόζονται, έπειτα από διαβούλευση που διεξάγεται σύμφωνα με το παρόν, κατ' έτος, βάσει συντελεστή που προκύπτει από το άθροισμα: α) του ετήσιου ποσοστού μεταβολής του δείκτη τιμών καταναλωτή μεταξύ της 1ης Ιουλίου του προηγούμενου έτους και της 30ής Ιουνίου του τρέχοντος έτους για το χαμηλότερο ποσοστό είκοσι τοις εκατό (20%) της εισοδηματικής κατανομής των νοικοκυριών και β) του ημίσεος του ετήσιου ποσοστού μεταβολής της αγοραστικής δύναμης του γενικού δείκτη μισθών κατά την ίδια χρονική περίοδο.». Στην παράγραφο 12 το νέο άρ. 134 του Κώδικα μεταφέρει την ρύθμιση του άρθρου 6 παρ. 1 της Οδηγίας, ορίζοντας ότι «12. Όταν προβλέπονται διαφορετικά επίπεδα νομοθετημένου κατώτατου μισθού και νομοθετημένου κατώτατου ημερομισθίου, καθώς και διαφορετικά επίπεδα κρατήσεων επ' αυτών για συγκεκριμένες ομάδες εργαζομένων, τηρούνται οι αρχές της απαγόρευσης των διακρίσεων και της αναλογικότητας.». Το άρ. 134 στην παράγραφο 2 αυτού (θεσπισθείσα σύμφωνα με την κυριαρχική εκτίμηση του εθνικού νομοθέτη) προστατεύει τον νομοθετημένο κατώτατο μισθό από ενδεχόμενη αρνητική, κατ' εφαρμογήν των κριτηρίων της παραγράφου 1, αναπροσαρμογή του, ενώ στις επόμενες παραγράφους του ίδιου άρθρου καταστρώνεται η διαδικασία διαβουλεύσεως και συνιστώνται προς τούτο αφ' ενός μεν «Επιστημονική Επιτροπή», αφ' ετέρου δε «Επιτροπή Διαβούλευσης» στον Οργανισμό Μεσολάβησης και Διαιτησίας, στην οποίαν μετέχει και εκπρόσωπος της ΑΔΕΔΥ. Η διαδικασία κατακλείεται κατόπιν σύμφωνης γνώμης του Υπουργικού Συμβουλίου όχι πλέον με μονομερή απόφαση του Υπουργού Εργασίας, αλλά με κοινή απόφαση του Υπουργού Εργασίας και του Υπουργού Οικονομικών [άρ. 134 παρ. 11 περίπτ. (β) του Κώδικα], δεδομένου ότι πλέον ο καθορισμός του κατώτατου μισθού έχει και δημοσιονομικές επιπτώσεις, αφού επιδρά ευθέως (βλ. κατωτ.) στο ύψος των αποδοχών των μισθωτών του δημοσίου τομέα. Σύμφωνα, όμως, με το άρθρο 25 παρ. 2 ν. 5163/2024 η ισχύς του αντικατασταθέντος ως άνω άρ. 134 του Κώδικα Εργατικού Δικαίου (ως παγίας ρυθμίσεως) ξεκινάει από την 1η Ιουνίου του 2027.

33. Επειδή, προκειμένου να ρυθμίσει το ενδιάμεσο, έως 1.6.2027, διάστημα (μεταγενέστερο, πάντως, του κατά την αγωγή κρίσιμου, ήτοι αυτού από 1.1.2023 έως 31.12.2024), ο νομοθέτης του ν. 5163/2024 προσέθεσε με το άρθρο 15 αυτού μεταβατική ρύθμιση ως άρθρο 134 Γ στον Κώδικα Ατομικού Εργατικού Δικαίου, το οποίο ορίζει ότι «Ειδικά για τη διεξαγωγή της διαδικασίας καθορισμού επαρκούς νομοθετημένου μισθού και ημερομισθίου για τα έτη 2025, 2026 και 2027, ισχύουν τα εξής: 1. α) Έπειτα από διαβούλευση, που διεξάγεται σύμφωνα με το παρόν άρθρο, καθορίζονται ο νομοθετημένος κατώτατος μισθός και το νομοθετημένο κατώτατο ημερομίσθιο για τα έτη 2025, 2026 και 2027. β) [...]». Στην περίπτωση (2) του άρ. 134 Γ του Κώδικα ο νομοθέτης (μεταφέροντας και τις εκ των υστέρων ακυρωθείσες, ως άνω, από το Δ.Ε.Ε. διατάξεις της Οδηγίας 2022/2041) όρισε τα εξής: «2. Το ύψος του νομοθετημένου κατώτατου μισθού και του νομοθετημένου

κατώτατου ημερομισθίου καθορίζεται λαμβάνοντας υπόψη την κατάσταση της ελληνικής οικονομίας και τις προοπτικές της για ανάπτυξη από την άποψη της παραγωγικότητας και της ανταγωνιστικότητας, των τιμών, των εισοδημάτων και των μισθών, της απασχόλησης και του ποσοστού της ανεργίας, καθώς και την αγοραστική δύναμη του νομοθετημένου κατώτατου μισθού και του νομοθετημένου κατώτατου ημερομισθίου και την επάρκειά τους, λαμβανομένου υπόψη του κόστους διαβίωσης, του γενικού επιπέδου των μισθών, της κατανομής και του ρυθμού αύξησής τους. Σε κάθε περίπτωση, η εφαρμογή του παρόντος δεν επιτρέπεται να καταλήγει σε μείωση του νομοθετημένου κατώτατου μισθού ή του νομοθετημένου κατώτατου ημερομισθίου». Κατά τα λοιπά η διαδικασία καθορισμού του κατωτάτου μισθού και για τα τρία αυτά έτη (2025, 2026, 2027) καταστρώνεται με παρεμφερή τρόπο και κατακλείεται ομοίως με κοινή απόφαση των Υπουργών Εργασίας και Οικονομικών [περίπτ. (8) στοιχείο (β) του άρ. 134 Γ] κατόπιν σύμφωνης γνώμης του Υπουργικού Συμβουλίου.

34. Επειδή, με την υπ' αριθμόν 8233/27-27.3.2025 κοινή απόφαση των Υπουργών Εθνικής Οικονομίας & Οικονομικών και Εργασίας & Κοινωνικής Ασφάλισης (Β' 1476), η οποία εκδόθηκε κατά το άρ. 134Γ του Κώδικα Ατομικού Εργατικού Δικαίου, ο κατώτατος μηνιαίος μισθός για τους υπαλλήλους καθορίστηκε από 1.4.2025 σε οκτακόσια ογδόντα (880) ευρώ.

35. Επειδή, παραλλήλως προς τ' ανωτέρω ο Έλληνας νομοθέτης, κινούμενος στο πεδίο της δικής του αρμοδιότητας σύμφωνα με το άρ. 1 παρ. 3 της Οδηγίας 2022/2041/ΕΕ, με το άρθρο 14 του ίδιου ν. 5163/2024 (τιτλοφορούμενο «Αναπροσαρμογή βασικών μισθών προσωπικού δημόσιου τομέα») θέσπισε τις εξής πάγιες ρυθμίσεις για το προσωπικό του δημόσιου τομέα: «1. Από το έτος 2026 και εξής, οι βασικοί μισθοί των μισθολογικών κλιμακίων του προσωπικού του δημόσιου τομέα, όπως αυτοί έχουν διαμορφωθεί την 31η.12.2025, βάσει των άρθρων 9 και 14 του Κεφαλαίου Β' του ν. 4354/2015 (Α' 176), του άρθρου 20 του ν. 5045/2023 (Α' 136), καθώς και της παρ. 3 του παρόντος, προσαυξάνονται ισόποσα με την εκάστοτε ονομαστική αύξηση του κατώτατου μισθού της παρ. 1 του άρθρου 134 και της περ. α' της παρ. 1 του άρθρου 134Γ του Κώδικα Ατομικού Εργατικού Δικαίου (π.δ. 80/2022, Α' 222) κατά τον χρόνο υλοποίησης αυτής. Δικαιούχοι της προσαύξησης είναι όσοι εμπίπτουν στις κατηγορίες προσωπικού των παρ. 1 και 2 του άρθρου 20 του ν. 5045/2023. 2. Η προσαύξηση της παρ. 1 είναι σταθερή και προστίθεται στους βασικούς μισθούς κάθε κατηγορίας προσωπικού, χωρίς να επηρεάζεται ο τρόπος με τον οποίο αυτοί διαμορφώνονται βάσει των εκάστοτε εφαρμοζόμενων διατάξεων. 3. [...]».

36. Επειδή, τέλος, το εναγόμενο Δημόσιο επικαλείται το από 16.4.2025 έγγραφο με τίτλο «Κίνδυνος φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού – Έρευνα εισοδήματος και συνθηκών διαβίωσης των νοικοκυριών: έτος 2024 (περίοδος αναφοράς εισοδήματος: έτος 2023)» της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής [ανεξάρτητης δηλαδή, Αρχής, της οποίας οι αρμοδιότητες και η λειτουργία διέπονται από τα άρθρα 10 επ. του ν. 3832/2010 (Α' 38) και η οποία αποτελεί την εθνική στατιστική Υπηρεσία κατά την έννοια του άρθρου 5 του Κανονισμού 223/2009 (ΕΚ) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του

Συμβουλίου (L 87)]. Σύμφωνα με το έγγραφο αυτό, το όριο κινδύνου («κατώφλι») φτώχειας μετά τις κοινωνικές μεταβιβάσεις [χωρίς, δηλαδή, όπως επεξηγείται στο έγγραφο, να έχουν υπολογισθεί οι συντάξεις γήρατος από εργασία και συντάξεις ή βοηθήματα από τον/την σύζυγο, καθώς και τα κοινωνικά επιδόματα, όπως είναι η κοινωνική βοήθεια (ελάχιστο εγγυημένο εισόδημα, επίδομα θερμάνσεως, στεγάσεως, εισοδηματική ενίσχυση οικογενειών ορεινών και μειονεκτικών περιοχών, καθώς και οικογενειών με χαμηλά εισοδήματα και τέκνα στην υποχρεωτική εκπαίδευση, αλλά και οι παροχές παλιννοστούντων, προσφύγων, αποφυλακισμένων, τοξικομανών, το επίδομα κοινωνικής αλληλεγγύης ανασφαλιστών υπερηλίκων, βοηθήματα για αντιμετώπιση πρώτων αναγκών ατόμων πληγέντων από σεισμό, πλημμύρα κ.λπ.) ούτε και τα οικογενειακά επιδόματα, τα επιδόματα/βοηθήματα αναπηρίας ή ανικανότητας, καθώς και οι εκπαιδευτικές παροχές] είχε διαμορφωθεί κατά τα έτη 2015 έως 2024 στα 6.510 ευρώ ετησίως για μονοπρόσωπο νοικοκυριό και σε 13.671 ευρώ για νοικοκυριά με δύο ενήλικες και δύο εξαρτώμενα παιδιά ηλικίας κάτω των 14 ετών. Σύμφωνα με το εν λόγω έγγραφο το όριο κινδύνου φτώχειας ορίζεται στο 60% του διαμέσου συνολικού ισοδυνάμου διαθέσιμου εισοδήματος των νοικοκυριών, το οποίο εκτιμήθηκε σε 10.850 ευρώ, ενώ το μέσο ετήσιο διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών της Χώρας εκτιμήθηκε σε 20.103 ευρώ.

37. Επειδή, συναφώς, βάσει όσων έχουν εκτεθεί σε προηγούμενες σκέψεις, προκύπτει ότι κατά νόμον το ύψος των αποδοχών του αμειβομένου με μόνο τον βασικό μισθό του (εισαγωγικού) Μισθολογικού Κλιμακίου 1 της Υ.Ε. κατηγορίας υπαλλήλου ανήλθε σε 9.360 ευρώ ετησίως (για το διάστημα 1.1.2023 - 31.12.2023) και σε 10.200 ευρώ (για το διάστημα 1.1.2024 - 31.12.2024). Με την εκδοχή ότι οι αποδοχές του ενάγοντος (δημοσίου υπαλλήλου της κατηγορίας Π.Ε. με 15 έτη υπηρεσίας) συγκροτούνται μόνον από τον μηνιαίο βασικό μισθό του, αυτές ανέρχονται κατά νόμον ετησίως σε 18.060 ευρώ και σε 19.608 ευρώ για τα αντίστοιχα διαστήματα.

38. Επειδή, με την επιφύλαξη της συνδρομής των προϋποθέσεων που πρέπει να πληρούνται, προκειμένου να είναι δυνατή η ενώπιον εθνικού δικαστηρίου επίκληση διατάξεως Οδηγίας η οποία δεν έχει ακόμη μεταφερθεί ή έχει μεταφερθεί εσφαλμένως στην εσωτερική έννομη τάξη (βλ. αποφάσεις του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων της 11ης Ιουλίου 2002, Marks & Spencer, C-62/00, σκέψη 25, καθώς και της 8ης Ιουνίου 2006, Feuerbestattungsverein Halle, C-430/04, σκέψεις 28 και 29), αποτελεί πάγια νομολογία του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (και ήδη του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ενώσεως), ότι οι Οδηγίες παράγουν άμεσο αποτέλεσμα μόνο μετά την λήξη της προθεσμίας μεταφοράς τους στην έννομη τάξη των Κρατών – Μελών (αποφάσεις της 3ης Μαρτίου 1994, Vaneetveld, C-316/93, σκέψη 16, της 14ης Σεπτεμβρίου 2000, Mendes Ferreira και Delgado Correia Ferreira C-348/98, σκέψη 33, καθώς και της 17ης Ιανουαρίου 2008, Josefa Velasco Navarro, C-246/06, σκέψη 25 - βλ. επίσης ΟλΣτΕ 59, 306/2021, καθώς και ΣτΕ 674/2014). Συνεπώς, η κατά τους αγωγικούς ισχυρισμούς παράλειψη μεταφοράς της Οδηγίας 2022/2041 ή η πλημμελής μεταφορά της από τον Έλληνα νομοθέτη ως γενεσιουργός λόγος αστικής ευθύνης του Δημοσίου θα

ήταν δυνατόν να συντρέχει μόνο για το διάστημα μετά την εκπνοή της προθεσμίας μεταφοράς της (15.11.2024) και εξής. Για το προ της ημερομηνίας αυτής διάστημα (ήτοι από 1.1.2023 έως 15.11.2024) είναι οπωσδήποτε ανεπίδεκτη επικλήσεως από τον ενάγοντα η εν λόγω Οδηγία.

39. Επειδή, περαιτέρω, σε περίπτωση κατά την οποίαν Κράτος – Μέλος παραβαίνει την υποχρέωση που υπέχει δυνάμει του τρίτου εδαφίου του άρθρου 288 ΣΛΕΕ (πρώην άρθρου 189 εδάφιο τρίτο της Συνθήκης ΕΟΚ), να θεσπίσει όλα τα μέτρα όσα είναι αναγκαία για την επίτευξη του αποτελέσματος που επιδιώκεται από μian Οδηγία, γεννάται ευθύνη του Κράτους αυτού προς αποζημίωση, εφ' όσον -πέραν του αιτιώδους συνδέσμου μεταξύ της παραβάσεως της υποχρέωσης αυτής και της ζημίας- συντρέχουν οι εξής προϋποθέσεις: α) το επιδιωκόμενο από την Οδηγία αποτέλεσμα περιλαμβάνει χορήγηση δικαιωμάτων στους ιδιώτες και β) το περιεχόμενο των δικαιωμάτων αυτών μπορεί να προσδιορισθεί βάσει των διατάξεων της Οδηγίας (απόφαση Δ.Ε.Κ. της 19.11.1991 επί των υποθέσεων C - 6/90 και C - 9/90, Francovich και Bonifaci, Συλλ. 1991 I-05357, σκ. 38-40, κ.ά., βλ. ΣτΕ 1629/2014 7μ., 2077/2014 7μ. κ.ά.).

40. Επειδή, όπως έκρινε το Δ.Ε.Ε. στην προεκτεθείσα απόφασή του της 11.11.2025 (υπόθεση C-19/23), ο καθορισμός των αμοιβών των εργαζομένων (και αυτών του δημόσιου τομέα) των Κρατών - Μελών ανήκει στην αρμοδιότητα των τελευταίων και επομένως δεν ανήκει στην εξουσία του ενωσιακού νομοθέτη «η ενοποίηση όλων ή ορισμένων από τα στοιχεία που συνιστούν τους μισθούς» (παραμέτρων, δηλαδή, που, όπως προκύπτει από την απόφαση, θα ήσαν υποχρεωτικώς ληπτέες υπ' όψιν από τα Κράτη - Μέλη για τον καθορισμό του ύψους των μισθών). Ούτε, άλλωστε, η έννοια της «επάρκειας» των νομίμων κατωτάτων μισθών μπορεί να θεωρηθεί ως αυτοτελής έννοια του δικαίου της Ε.Ε., όπως επίσης κρίθηκε. Κατά μείζονα λόγο, επομένως, η Οδηγία 2022/2041, όπως είναι σαφές από το γράμμα της και την όλη οικονομία της, ούτε επιτάσσει την εξίσωση των κατωτάτων μισθών (αρκουμένη στην απαγόρευση αδικαιολόγητων διακρίσεων επ' αυτού, άρ. 6) ούτε παρέχει δικαίωμα το οποίο να συνίσταται στην αξίωση για ενιαία ρύθμιση των αποδοχών κάθε κατηγορίας μισθωτών και, ειδικότερα, στην εξομοίωση της περαιτέρω διάρθρωσης των αποδοχών των εργαζομένων του ιδιωτικού τομέα προς την διάρθρωση των αποδοχών των δημοσίων υπαλλήλων και μάλιστα είτε αμείβονται αμφοτέρω με τον κατώτατο μισθό είτε όχι. Ούτε επιβάλλει η Οδηγία την σύγκριση ή -πολύ περισσότερο- την εξομοίωση των συνολικών αποδοχών των δύο αυτών κατηγοριών με βάση υπολογισμού το χρονικό διάστημα ενός έτους, όπως αβασίμως ισχυρίζεται ο ενάγων [αφού ως «δεδομένο χρονικό διάστημα» κατ' άρ. 3 περ. (1) της Οδηγίας για τον υπολογισμό του μισθού (και του κατωτάτου) των υπαλλήλων τόσο του δημόσιου όσο και του ιδιωτικού τομέα σύμφωνα με την παγία εθνική νομοθεσία αλλά και τις συλλογικές συμβάσεις λαμβάνεται ο μήνας και όχι το έτος]. Έτσι, η Οδηγία 2022/2041 δεν χορηγεί εν προκειμένω δικαίωμα με επαρκώς προσδιορισμένο περιεχόμενο, ως προς την μη μεταφορά ή την πλημμελή μεταφορά του οποίου να έχει συντρέξει παράλειψη του έλληνα νομοθέτη, αντίθετη προς το δίκαιο της Ε.Ε. Συνεπώς, η αγωγή κατά το μέρος

αυτό και για το διάστημα από την 16η Νοεμβρίου 2024 μέχρι και την 31η Δεκεμβρίου 2024 είναι νόμο αβάσιμη και πρέπει ν' απορριφθούν οι περί του αντιθέτου ισχυρισμοί του ενάγοντος.

41. Επειδή, ο Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ο οποίος θεσπίστηκε ομοίως με τη Συνθήκη της Λισσαβόνας της 13.12.2007, ορίζει στο άρθρο 31, το οποίο τιτλοφορείται «Δίκαιες και πρόσφορες συνθήκες εργασίας» ότι: «1. Κάθε εργαζόμενος έχει δικαίωμα σε συνθήκες εργασίας οι οποίες σέβονται την υγεία, την ασφάλεια και την αξιοπρέπεια του. 2. Κάθε εργαζόμενος έχει δικαίωμα σε ένα όριο μέγιστης διάρκειας εργασίας, σε ημερήσιες και εβδομαδιαίες περιόδους ανάπαυσης καθώς και σε ετήσια περίοδο αμειβόμενων διακοπών».

42. Επειδή, σύμφωνα με το άρθρο 51 του ίδιου ως άνω Χάρτη, οι διατάξεις του διέπουν τις δράσεις των Κρατών-Μελών μόνον όταν εφαρμόζουν το δίκαιο της Ενώσεως (βλ. ΟλΣτΕ 1286/2012, 1346/2017 σκ. 13, 2764/2013, 2004/2012) και, όπως έχει κριθεί (ΟλΣτΕ 1439/2020 σκ. 17, 1346/2017 σκ. 13, ΣτΕ 660/2016 επταμ. σκ. 24, ΟλΣτΕ 238/2015 σκ. 37-39, ΟλΣτΕ 3177/2014 σκ. 11, ΟλΣτΕ 1901/2014 σκ. 27, ΟλΣτΕ 1506/2014 σκ. 19, 1285/2012 σκ. 20-21, ΣτΕ 1031/2015 επταμ. σκ. 14), αυτές δεν αφορούν την λήψη από το Κράτος - Μέλος μέτρων αμιγώς εσωτερικής πολιτικής, όπως συμβαίνει εν προκειμένω [βλ. ήδη την ΟλΣτΕ 3177/2014, ακριβώς επί ζητημάτων ύψους των αποδοχών δημοσίων υπαλλήλων, πριν ακόμα από τα κριθέντα με την απόφαση του Δ.Ε.Ε. της 11.11.2025 (υπόθεση C-19/23) για την κατανομή των σχετικών αρμοδιοτήτων κατά το άρ. 153 παρ. 5 της ΣΛΕΕ]. Συνεπώς, είναι απορριπτέα ως αβάσιμα (βλ. ΟλΣτΕ 1901/2014, σκ. 27) ο αγωγικός ισχυρισμός και τα συναφή επιχειρήματα, σύμφωνα με τα οποία αντίκειται και στις δύο παραγράφους του άρθρου 31 του Χάρτη η παράλειψη της εθνικής νομοθεσίας να προβεί στην εκ νέου θέσπιση των επιμέχων επιδομάτων.

43. Επειδή, το εναγόμενο Δημόσιο ισχυρίζεται με το έγγραφο των απόψεών του ότι με βάση τα στοιχεία του έτους 2024, υπολογίζεται ότι από την τυχόν ευδοκίμηση της κρινομένης αγωγής και την επακόλουθη υποχρέωση να προβλεφθούν νομοθετικώς τα επιδόματα εορτών και αδειάς στους εργαζομένους του δημοσίου τομέα, το πάγιο, επί πλέον κόστος των δημοσιονομικών συνεπειών θα ανέλθει στο ποσό των 2,68 δισεκατομμυρίων ευρώ ετησίως. Το Δημόσιο θέτει επίσης υπ' όψιν του Δικαστηρίου ότι ένα τέτοιο ποσό ετήσιας, επί πλέον εκροής υπερβαίνει το εκτιμώμενο για το 2025 προϊόν του Ενιαίου Φόρου Ιδιοκτησίας Ακινήτων (ΕΝΦΙΑ), το οποίο προβλέπεται ότι θα ανέλθει σε 2,24 δισεκατομμύρια ευρώ για το έτος 2025 (υπό κωδικό ταξινομήσεως εσόδου 1130104 στον κρατικό προϋπολογισμό). Συμπερασματικά, σύμφωνα με το Δημόσιο, από την μη τήρηση των εθνικών δεσμεύσεων για τους ετησίους στόχους δαπανών, η οποία θα προκύψει αναγκάτως εξ αυτού, θ' ανατραπεί η δημοσιονομική ευστάθεια της Χώρας με κίνδυνο να κινηθούν κατ' αυτής οι σχετικές δυσμενείς διαδικασίες που προβλέπονται από το δημοσιονομικό κανονιστικό πλαίσιο της Ε.Ε.

44. Επειδή, ο ενάγων με υπόμνημά του αμφισβητεί τα παραπάνω. Επικαλείται, αναπτύσσοντας αγωγικούς ισχυρισμούς, ότι έχουν παρέλθει επτά έτη από τη δημοσίευση των αποφάσεων της Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας (ΣτΕ Ολομ. 1307-1316/2019), οι οποίες έκριναν ως

συνταγματική την κατάργηση των επιμάχων επιδομάτων από τον ν. 4093/2012. Ισχυρίζεται δε ότι η έκλειψη των δημοσιονομικών λόγων που οδήγησαν στο συγκεκριμένο, καταργητικό μέτρο για την αντιμετώπιση μίας οξείας τότε δημοσιονομικής συγκυρίας, επιβάλλει την επανεκτίμηση της συνταγματικότητας της διατηρήσεώς του. Ισχυρίζεται ότι διατήρηση του επιδίκου καταργητικού μέτρου δεν είναι πρόσφορη, καθώς δεν συνδέεται με τον κίνδυνο χρεοκοπίας, στον οποίον είχε αποβλέψει ο ν. 4093/2012 και οι αποφάσεις της Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας ούτε συνιστά αναγκαία και αναλογική *stricto sensu* επιλογή. Αμφισβητεί, επίσης, ο ενάγων την έκταση της μέλλουσας να προκύψει δημοσιονομικής επιβαρύνσεως. Κατά τους ισχυρισμούς του, από το προσκομισθέν εκ μέρους του στο Δικαστήριο έγγραφο με τίτλο «Κριτική αποτίμηση των αμοιβών της μισθωτής εργασίας στο δημόσιο τομέα» προκύπτει ότι από το επί πλέον ποσό του 1,87 δισ. ευρώ ετησίως (και όχι των 2,68 δισ. ευρώ, όπως ισχυρίζεται το αντίδικό του), το οποίο συνεπάγεται η επαναφορά των επιμάχων επιδομάτων για τους δημοσίους υπαλλήλους, θα επέλθουν άμεσες επιστροφές στον προϋπολογισμό συνολικού ύψους 824 εκατ. ευρώ (μέσω φόρου εισοδήματος των δικαιούχων, αλλά και λοιπών κρατήσεων).

45. Επειδή, από τα προεκτεθέντα συνάγεται ότι ο νομοθέτης του νόμου 4354/2015 επιδίωξε, με την επί νέων βάσεων αναδιάρθρωση του γενικού μισθολογίου των δημοσίων υπαλλήλων, να επιτύχει περισσότερο αποδοτική χρήση των διαθεσίμων προς τούτο, αλλά και πεπερασμένων ταυτόχρονα, οικονομικών πόρων, προέκρινε δε την στοχευμένα ευμενή μισθολογική μεταχείριση συγκεκριμένων κατηγοριών ή καταστάσεων, παρέχοντας κατά βάσιν αντίστοιχα κίνητρα ή αντισταθμίσεις, ενώ υπήρξε φειδωλός στην χορήγηση οριζοντίων παροχών αδιαφοροποίητα στο σύνολο των δημοσίων υπαλλήλων. Από την ίδια αντίληψη εμφορείται, άλλωστε, και ο νομοθέτης των νόμων 5045/2023 και 5164/2024, κατά το μέρος που δεν χορήγησε εκ νέου τα επίμαχα επιδόματα, τελώντας σε γνώση των δεσμεύσεων που ανέλαμβανε η Χώρα και επιβεβαιώνοντας προδήλως την σχετική εκτίμησή του (πρβλ. ΟΛΣτΕ 148/2024). Η ρύθμιση με τους νόμους αυτούς του γενικού μισθολογικού καθεστώτος των δημοσίων υπαλλήλων αποτελεί ταυτόχρονα και επί μέρους πτυχή συνόλου πολιτικών οι οποίες ιεραρχούνται (με τρόπο ο οποίος υπόκειται σε οριακό δικαστικό έλεγχο) και αποτιμώνται στα κατά καιρούς ισχύσαντα Μεσοπρόθεσμα Πλαίσια, κινείται δε η προκαλούμενη από αυτήν επιβάρυνση εντός των δημοσιονομικών πλαισίων. Αλλά και τα διάφορα παράλληλα μέτρα μισθολογικού ή φορολογικού χαρακτήρα, που λήφθηκαν κατά την κρίσιμη περίοδο σε σχέση με αποδοχές δημοσίων υπαλλήλων ή λειτουργών (βλ. ανωτ. σκ. 23-24), κινούνται και αυτά εντός των ανωτέρω πλαισίων. Δικαιολογείται, συνεπώς, η διαχρονική στάση αυτή του νομοθέτη και από λόγους δημοσίου συμφέροντος, αναγόμενους στην δημοσιονομική ευστάθεια της Χώρας, αν ληφθεί υπ' όψιν -στο πλαίσιο του οριακού δικαστικού ελέγχου- η τάξη μεγέθους (πρβλ. ανωτ., σκ. 22) της πάγιας, επί πλέον επιβαρύνσεως, την οποίαν θα συνεπαγόταν η χορήγηση αδιαφοροποίητα στο σύνολο των δημοσίων υπαλλήλων μιας παροχής τέτοιου ύψους (δύο επί πλέον βασικών μισθών ετησίως). Τούτο δε, ανεξαρτήτως του ακριβούς ποσού, στο οποίο θα ανερχόταν εν τέλει η επιβάρυνση αυτή, όπως

εκτίθεται στις αμέσως προηγούμενες σκέψεις. Δεν συντρέχει, επομένως, παράβαση της αρχής της αναλογικότητας, όπως αβασίμως προβάλλεται ούτε και επιβαλλόταν από μόνη την λήξη της οικονομικής κρίσεως, όπως αβασίμως επίσης προβάλλεται, η επαναφορά των επιδομάτων ή, έστω, η εξέταση του ενδεχομένου να θεσπισθούν αυτά εκ νέου. **Ούτε, τέλος, προκύπτει από τα προεκτεθέντα ότι από την μη χορήγηση των επιμέσων επιδομάτων συντρέχει περίπτωση να τεθεί σε κίνδυνο η αξιοπρεπής διαβίωση του μισθοδοτούμενου,** με βάση τους γενικούς ορισμούς των άρθρ. 7 επ. ν. 4354/2015, προσωπικού. Κατόπιν τούτων η αγωγή πρέπει ν' απορριφθεί ως νόμω αβάσιμη και κατά το μέρος αυτό, διότι ουδεμία αντισυνταγματική παράλειψη συνέτρεξε.

46. Επειδή, όπως έχει, επίσης, κριθεί (ΣτΕ 874/2018, ΟλΣτΕ 3404/2014, ΟλΣτΕ 3372/2015, ΣτΕ 1216/2009, ΟλΣτΕ 1252/2003 κ.ά.) η αρχή της ισότητας (άρθρο 4 παρ. 1 του Συντάγματος), επιβάλλει την ομοιόμορφη από τον νομοθέτη μεταχείριση προσώπων που τελούν υπό τις αυτές ή παρόμοιες συνθήκες. Ο σχετικός δε δικαστικός έλεγχος, που είναι ομοίως έλεγχος ορίων και όχι των κατ' αρχήν επιλογών του νομοθέτη ή της ουσιαστικής ορθότητας των τιθεμένων νομικών κανόνων, περιορίζεται στην έκδηλη υπέρβαση των ορίων που διαγράφονται από την εν λόγω συνταγματική αρχή. Ειδικότερα, αναγνωρίζεται στον κοινό νομοθέτη η ευχέρεια να ρυθμίσει με ενιαίο ή με διαφορετικό τρόπο τις ποικίλες προσωπικές ή πραγματικές καταστάσεις και σχέσεις, λαμβάνοντας υπ' όψιν τις υφιστάμενες κοινωνικές, οικονομικές, επαγγελματικές ή άλλες συνθήκες, που συνδέονται με καθεμία από τις καταστάσεις ή σχέσεις αυτές, με βάση γενικά και αντικειμενικά κριτήρια τα οποία βρίσκονται σε συνάφεια προς το αντικείμενο της ρυθμίσεως· πρέπει, όμως, η επιλεγόμενη ρύθμιση να κινείται μέσα στα όρια που διαγράφονται από την αρχή της ισότητας και τα οποία αποκλείουν τόσο την εκδήλως άνιση μεταχείριση ουσιωδώς ομοίων καταστάσεων, είτε με τη μορφή της εισαγωγής καθαρά χαριστικού μέτρου ή προνομίου, μη συνδεδεμένου προς αξιολογικά κριτήρια είτε με τη μορφή της επιβολής αδικαιολόγητης επιβαρύνσεως, όσο και την αυθαίρετη εξομοίωση καταστάσεων διαφορετικών ή την ενιαία μεταχείριση προσώπων που τελούν υπό διαφορετικές συνθήκες, με βάση όλως τυπικά ή συμπτωματικά ή άσχετα μεταξύ τους κριτήρια, μη συνδεδεμένα με τον σκοπό της ρυθμίσεως.

47. Επειδή, οι δημόσιοι υπάλληλοι τελούν εκ του Συντάγματος (άρθρο 103) σε ιδιαίτερο καθεστώς υπηρεσιακής σταδιοδρομίας, όπως εξειδικεύεται στον Υπαλληλικό Κώδικα, με εγγυήσεις που διασφαλίζουν την αξιοκρατική επιλογή για την είσοδό τους στην υπηρεσία, την μονιμότητα - η οποία επιτρέπει την απόλυσή τους υπό αυστηρές προϋποθέσεις - την υπηρεσιακή εξέλιξη (προαγωγές, άρθρα 81 επ. ν. 3528/2007, όπως ισχύει), την υπηρεσιακή εκπαίδευση ως δικαίωμα του υπαλλήλου (άρθρο 47 ν. 3528/2007, όπως ισχύει), την άσκηση ιδιωτικού έργου με αμοιβή (άρθρο 31 του ν. 3528/2007, όπως ισχύει) τις άδειες (π.χ. άδειες διευκολύνσεων, ειδικές άδειες, άρθρα 50 επ. ν. 3528/2007, όπως ισχύουν), την κινητικότητα και τις μετατάξεις (άρθρα 69 επ. ν. 3528/2007, όπως ισχύουν), την κατάσχεση πειθαρχικής διαδικασίας με ειδικές ρυθμίσεις (άρθρα 109 επ. του ν. 3528/2007, όπως ισχύουν). Υπό το ανωτέρω συνταγματικό και νομοθετικό πλαίσιο είναι προφανές ότι

οι δημόσιοι υπάλληλοι δεν τελούν υπό τις ίδιες ή, έστω, παρόμοιες συνθήκες παροχής των υπηρεσιών τους με τους εργαζομένους στον ιδιωτικό τομέα (βλ. ΑΕΔ 2/2012), τούτο έχει δε ως συνέπεια η νομοθετική μεταχείριση των υπαλλήλων της πρώτης κατηγορίας, ως προς την μη πρόβλεψη γι' αυτούς των επιμέσων επιδομάτων, να μην παραβιάζει την συνταγματικώς κατοχυρωμένη αρχή της ισότητας (βλ. ΑΕΔ 2/2012, πρβλ. ΑΕΔ 16/1983, πρβλ. ΟλΣτΕ 3373/2015 σκ. 13, πρβλ. ΣτΕ 277/2001 σκ. 5, κ.ά.· πρβλ. επίσης, ΣτΕ 468/2012 και 1956/2013, εντός του κύκλου των δημοσίων υπαλλήλων). Αποτελεί δε επαρκές διαφοροποιητικό στοιχείο μεταξύ των δύο κατηγοριών, σύμφωνα άλλωστε και με τα προβλεπόμενα στο άρθρο 6 παρ. 1 της Οδηγίας 2022/2041, το γεγονός ότι το ζήτημα της διαρθρώσεως των αποδοχών των δημοσίων υπαλλήλων και του καθορισμού του ύψους τους (και για τον κατώτατο μισθό), έχει άμεσες και δυνητικά σημαντικές επιπτώσεις στην δημοσιονομική κατάσταση των Φορέων Γενικής Κυβέρνησης και -κατ' επέκτασιν- στην δημοσιονομική ευστάθεια του Κράτους. Συνεπώς, η παράμετρος αυτή θεμιτώς λαμβάνεται υπ' όψιν από τον νομοθέτη και δεν συντρέχει εν προκειμένω, όπως αβασίμως προβάλλεται, παράβαση ούτε του άρθρου 6 της Οδηγίας ούτε της αρχής της ισότητας, ώστε περαιτέρω να συντρέξει περίπτωση επεκτατικής εφαρμογής των άρθρων 135-136 και 213 του Κώδικα Ατομικού Εργατικού Δικαίου. Πρέπει, συνεπώς, και ως προς αυτή της την βάση ν' απορριφθεί η αγωγή ως νόμω αβάσιμη. Κατά την μειοψηφούσα, όμως, εν προκειμένω γνώμη των Συμβούλων η καθιέρωση των επιδομάτων εορτών και αδείας, όπως προκύπτει από την διαχρονική νομοθετική τους πρόβλεψη τόσο στον ιδιωτικό όσο και στον δημόσιο τομέα, είναι ασύνδετη προς την κατ' αρχήν απόφαση του νομοθέτη να διαρθρώσει διαφορετικά τις αποδοχές των δύο κατηγοριών, αντίστοιχα προς το διαφορετικό εργασιακό καθεστώς καθεμιάς. Αντιθέτως, τα επίμαχα επιδόματα στοιχούν σε μία πολύ συγκεκριμένη κοινωνικο-οικονομική συνθήκη, ήτοι τις αυξημένες αγοραστικές ανάγκες της περιόδου των εορτών και της θερινής αδείας. Η συνθήκη αυτή κατά τα κοινώς γνωστά παρέμεινε και παραμένει αμετάβλητη, χωρίς να συνάπτεται με το εργασιακό καθεστώς των υπαλλήλων. Έναντι αυτής, αμφοτέρως οι κατηγορίες υπαλλήλων τελούν σε ουσιωδώς όμοια κατάσταση. Συνεπώς, ως προοριζόμενες ν' αντικρύσουν όμοιες ανάγκες των δύο αυτών κατηγοριών οι επίμαχες παροχές θα έπρεπε να είχαν προβλεφθεί και για τους δημοσίους υπαλλήλους και έτσι, σύμφωνα με την μειοψηφούσα γνώμη, βασίμως επικαλείται κατ' αποτέλεσμα ο ενάγων παράβαση του άρ. 4 παρ. 1 του Συντάγματος και επεκτατική (εντός των ορίων του αιτητικού της αγωγής) εφαρμογή του εργατικού δικαίου.

48. Επειδή, αφού επέλυσε τα προεκτεθέντα, γενικότερου ενδιαφέροντος ζητήματα, κρίνοντας ότι δεν παραβιάζει κανέναν υπέρτερης τυπικής ισχύος κανόνα η παράλειψη του νομοθέτη να θεσπίσει τα επίμαχα επιδόματα για το προσωπικό του δημόσιου τομέα, το Συμβούλιο της Επικρατείας κρίνει ότι δεν συντρέχει λόγος η κρινόμενη αγωγή να παραπεμφθεί στο αρμόδιο Διοικητικό Πρωτοδικείο, αλλ' ότι πρέπει αυτή να κρατηθεί για λόγους οικονομίας της δίκης και να δικασθεί περαιτέρω κατά τα οριζόμενα στο τελευταίο εδάφιο της παρ. 1 του άρθρου 1 του ν. 3900/2010, ως ισχύει. Κατόπιν τούτου, το Δικαστήριο κρίνει ότι δεν συντρέχει η -γενεσιουργός της αστικής ευθύνης του Δημοσίου-

προϋπόθεση του παρανόμου και ότι η ένδικη αγωγή πρέπει ν' απορριφθεί στο σύνολό της, όπως και η ασηκωθείσα στο Διοικητικό Πρωτοδικείο Αθηνών παρέμβαση της ΑΔΕΔΥ υπέρ του ενάγοντος. Απορριπτέοι είναι κατόπιν αυτού ως αλυσιτελείς και οι λοιποί αμυντικοί ισχυρισμοί του εναγομένου Δημοσίου.

49. Επειδή, τέλος, το Δικαστήριο, εκτιμώντας τις περιστάσεις, κρίνει ότι ο ενάγων και η παρεμβαίνουσα πρέπει ν' απαλλαγούν από τα δικαστικά έξοδα ενώπιον του Δικαστηρίου για την δίκη επί της αγωγής, κατ' εφαρμογήν του τελευταίου εδαφίου της παρ. 1 του άρθρου 275 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας.

Δ ι ά τ α ύ τ α

Επιλύει τα αναφερόμενα στο σκεπτικό γενικότερου ενδιαφέροντος ζητήματα,

Κρατεί, δικάζει και απορρίπτει την αγωγή,

Απορρίπτει την παρέμβαση της ΑΔΕΔΥ και

Απαλλάσσει τον ενάγοντα και την παρεμβαίνουσα από την δικαστική δαπάνη του Δημοσίου.

Η διάσκεψη έγινε στην Αθήνα στις 23 Ιανουαρίου 2026

Ο Πρόεδρος

Η Γραμματέας

και μετά την αποχώρησή της.....

Η Γραμματέας

και η απόφαση δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση της 19ης Αυγούστου 2026.

Ο Πρόεδρος

Η Γραμματέας